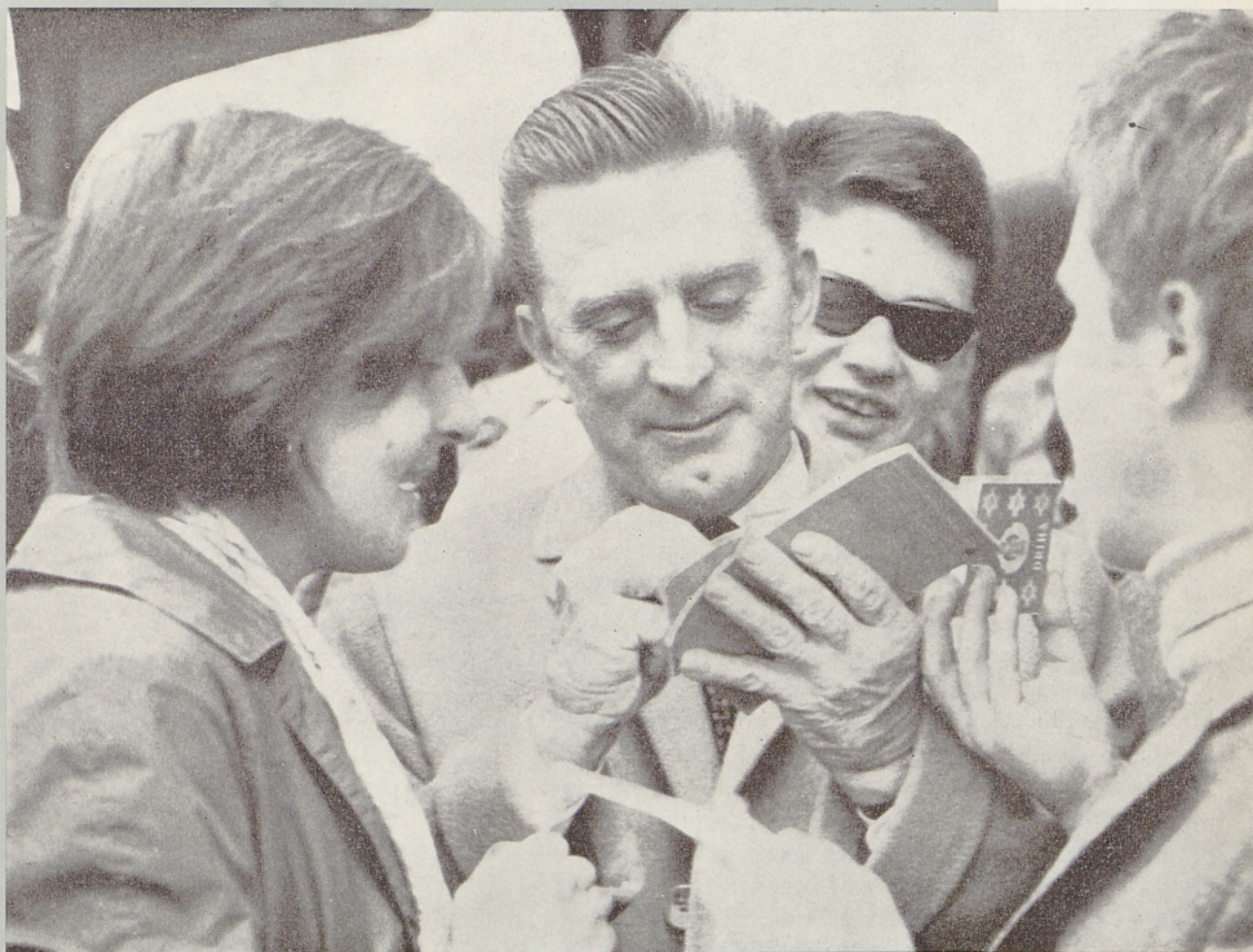

RODNA GRUDA

REVIJA SLOVENSKE IZSELJENSKE MATICE

12 ■ DEC. ■ 1964

RODNA GRUDA

ZIMA VRŠČAJ

INA SLOKAN

JANA MILČINSKI

I. S.

M. J.

MARIJA ROBEK

JANA

IGOR PREŠEREN

MIŠKO KRANJEC

ELA PEROCI

JANA MILČINSKI

MARKO ŽVOKELJ

JANEZ MENART

PO IVANU TAVČARJU

SLIKA NA NASLOVNI
STRANI:
MARJAN CIGLIČ

V novo leto

Giulermo Žebre, slovenski kmetovalec v Mehiki

Rada bi pela našim ljudem

Ameriški senator Fulbright v Jugoslaviji

Kirk Douglas v Jugoslaviji

Obletnica Londonskega sporazuma

Po Ribnici in tam okrog

Osemsto let Maribora

Mali kmetje oproščeni davkov

Vode so odtekle, škoda je ostala

Spretni prsti pod Rašico

Zima

Pesmi

Jurček in Pika v novoletni noči

Priznanje našim mladim glasbenikom

Slovenski alpinisti osvojili deset vrhov v Kordiljerah

Ob smrečici

Naša nova povest:
Fr. Levstik: Martin Krpan

Visoška kronika (konec)

Naša mladina je navdušeno pozdravila v Ljubljani ameriškega filmskega igralca Kirka Douglasa. Seveda se ji je moral oddolžiti z avtomgrami.

Rodno grudo izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanajstkrat na leto. Letna naročnina za prekomorske države je 4 dolarje. Poštnina plačana v gotovini. Ureja uredniški odbor. Glavna urednica

ZIMA VRŠČAJ

Urednica in tehnična urednica Ina Slokan. Uredništvo in uprava: Slovenska izseljenska matica, Ljubljana, Cankarjeva 1/II. Nenaročenih rokopisov in slik ne vračamo. Cekovni račun pri KB 600-11/608-51. Tisk tiskarne »Toneta Tomšiča« v Ljubljani

Od Dravograda v Dravski dolini do Dravskega polja se razprostira Pohorje. Njegovi najvišji vrhovi so: Črni vrh, visok 1545 m, Velika Kopa, visoka 1542 m in Rogla, visoka 1517 m. Zeleno Pohorje slovi doma in daleč po svetu po svojih naravnih lepotah, ki privablja množice turistov v pohorske turistične domove in hotele. V gozdovih na Pohorju in Kozjaku so tudi bogata lovišča divjadi. Medtem, ko je na Dravskem polju na desetisoče fazanov in zajcev, ki jih prihajajo lovit celo lovci iz Italije, je na Kozjaku, posebno pa na Pohorju, obilo srnjadi in gamsov. Seveda je priljubljen tudi lov na divjega petelina, na jerebice in drugo divjad. Kralj pohorskih lovišč pa je nedvomno jelen. V nekaterih loviščih domujejo cele črede teh velikanov. Na sliki: jeleni v lovišču nad Rušami, v bližini slapa Šumik. Jelena sta posneta blizu krmilnih jasli. (Foto: Jože Gal.)

ILUSTRIRANA
REVIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE
MATICE
V
LJUBLJANI

Naročite

*Slovenski
izseljenski koledar* 1963

SLO VEN SKI IZSELJENSKI KO LE DAR

*Slovenski
izseljenski koledar* 1964

19
65

odreži

Naročam

SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR
za leto 1965

Pošljite mi izvodov na zadaj navedeni
naslov

SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR

1965

prinaša zanimive članke, reportaže, črtice, pesmi in številne fotografije iz življenja naših narodov doma in iz življenja naših ljudi v tujini; iz dela njihovih društev in organizacij

Bogata vsebina in grafična oprema koledarja privlačita in navdušujeta številne naročnike po vsem svetu

Koledar pošiljamo zvestim čitateljem že v 36 različnih evropskih in prekomorskih držav

Najlepše novoletno darilo za sorodnika ali prijatelja je

SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR

ki ga naročite pri Slovenski izseljenski matici
Ljubljana, Cankarjeva 1/II
ali pri naših zastopnikih

Cena:

za vse prekomorske države 3 dolarje
ali enakovrednost v drugi valuti;
za Francijo, Holandijo, Belgijo in Nemčijo
veljajo že ustaljene cene

odreži

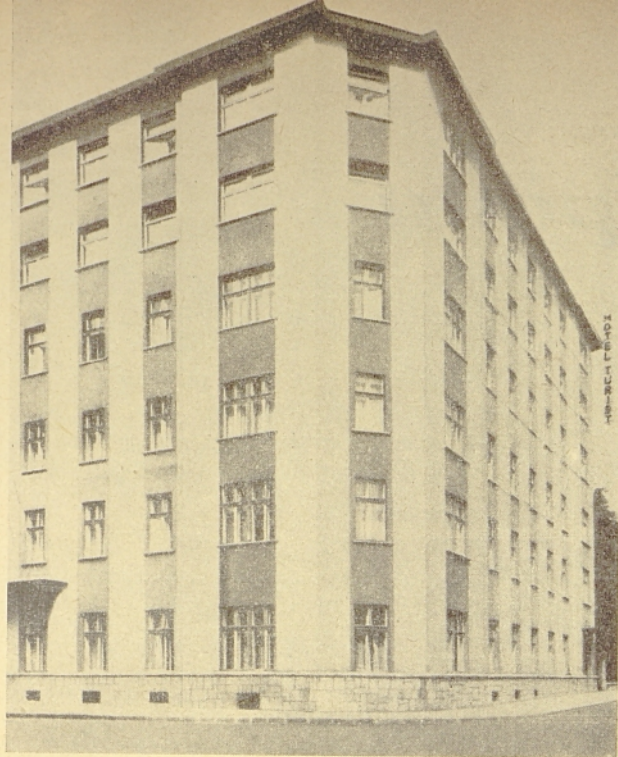
Naslov naročnika:

Ime in priimek

Ulica in številka

Mesto (pošta)

Država

HOTEL

Turist

LJUBLJANA

se priporoča s svojima obratoma

„ZLATOROG“

in gostilno „DALMACIJO“

Restavracija „Zlatorog“, Župančičeva 9 stalno nudi razne
lovske specialitete, kakor tudi druga jedila po želji

Gostilna „Dalmacija“, Trubarjeva 23 nudi ribje specialitete
ter pristna dalmatinska vina

HOTEL

paka

je komfortno urejen gostinski objekt

Nahaja se v centru novega Velenja

Razpolaga s 117 ležišči, 2 apartmajema, banketno dvorano, restavracijo s solidno postrežbo in dostopnimi cenami, vrtno letno teraso, saloni za razne poslovne dogovore, seminarje, zborovanja in podobno

V recepciji hotela mogoč nakup spominkov, menjalnica tuje valute, v klubskem prostoru za razvedrilo karambol-biljard in TV

Za razvedrilo gostov vsak večer glasba za ples in razvedrilo

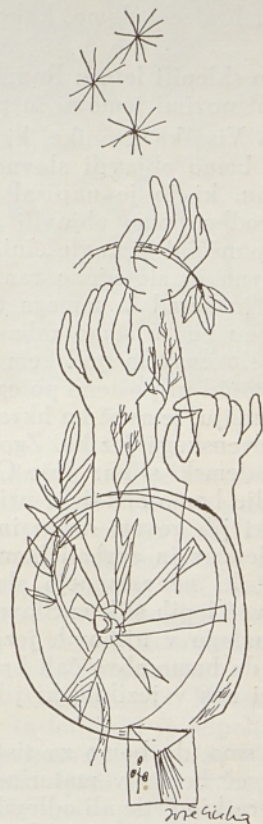
*Informacije daje in naročila sprejema:
Recepcija hotela »Paka«, tel. št. 31, Velenje*

Zima Urščaj

V novo leto
1965

Zaključujemo letnik Rodne grude za 1964. leto — enajsti po številu — v upanju, da ste našli v njenih zvezkih kaj prijetnega branja v materinem jeziku, da smo potešili nekaj vaše vedoželjnosti po novicah iz vaših rodni krajev in iz vse Jugoslavije, da smo se s pomočjo slik in poročil o življenju naših tukajšnjih ljudi ter o vašem tamkajšnjem življenju med seboj zblížali, da so se razdalje med nami zmanjšale, čeprav živimo v mnogoterih deželah tostran in onstran morij, čeprav ste zapustili domačo deželo v različnih obdobjih, eni pred desetletji, drugi pa skorajda včeraj. Slike in poročila o vašem življenju, ki jih prinaša Rodna gruda na svojih straneh, se vrstijo za slikami in poročili o vaših sorodnikih, prijateljih in znanjih iz starega kraja, iz Slovenije in vse Jugoslavije in tako smo v minutah, ko prebiramo mi in vi Rodno grudo, spet skupaj; skupaj v mislih, skupaj v toplih, iskrenih željah, da bi vam življenje v deželah, kjer prebivate, potekalo v zadovoljstvu in da bi v svojem delu uspevali, da bi ohranili lep spomin na dom in da bi vas ta spomin preveč ne bolel, če si domotožja ne morete tešiti z obiskom stare domovine.

Prečno novo leto

Feliz Año Nuevo

Happy New Year

Glückliches Neues Jahr

Heureuse Nouvelle Année

Zaključujemo enajsti letnik Rodne grude z željo, da bi tudi v bodoče krepila naše medsebojne vezi in da bi razširila naše stike s Slovenci po svetu, da bi še bolje poročala Slovincem po svetu o vsem, kar se godi doma in posredovala našim ljudem po svetu branje v materinem jeziku, hkrati pa poročala bralcem doma, kako žive naši ljudje po svetu.

Zato smo sklenili letnik Rodne grude obogatiti z nekaterimi novimi temami in prispevki.

Namesto Visoške kronike, ki se v tej številki zaključuje, bomo objavili slavno zgodbo o Martinu Krpanu, ki jo je napisal naš klasik Fran Levstik. Zgodbo bomo objavili še v francoščini, nemščini, španščini in angleščini. Dodali pa bomo tudi jezikovno in slovnično razlago pomembnejših izrazov in besed iz samega teksta. Tako vam Martin Krpan ne bo samo zabavno čtivo, ki pripoveduje o slovenskem ljudskem junaku — kmetu, ki si je privoščil in pošteno potegnil cesarsko družčino na Dunaju, temveč bo hkrati tudi prispevek za pouk slovenskega jezika. Zgodbo je opremil z risbami akademski slikar Jože Ciuha.

Še nadalje bomo nekatere prispevke objavljali v jezikih, ki jih govori drugi in tretji rod naših prvih izseljencev in skrbeli bomo za to, da bodo naši bralci, ki ne razumejo slovenskega jezika, videli čim več lepih slik iz Slovenije in vse Jugoslavije z razlago v njihovih jezikih. Potrudili se bomo tudi, da bomo obveščali bralce o knjigah, ki izhajajo pri nas v jezikih, ki jih govori drugi in tretji rod.

Sklenili smo, da bomo za tiste naše bralce, ki želijo čim več berila v materinem jeziku, priobčili nekaj kratkih črtic ali odlomkov Miška Kranjca, Franceta Bevka, Antona Ingoliča, Toneta Seliškarja in nekaterih mlajših predstavnikov slovenske književnosti. Obveščali bomo naše bralce o novih slovenskih knjigah za odrasle in za mladino, s posameznimi pesmimi pa bomo predstavljali pesnike novih pesniških zbir. Na otroški strani bomo poleg drugega gradiva objavljali več slovenskih narodnih pravljic. Povečali bomo število ilustracij v reviji, zlasti pa se bomo trudili, da vam ustrezemo z lepimi fotografskimi posnetki iz našega življenja in iz naših krajev. Občasno pa bomo prilagali Rodni grudi tudi posebne barvne slikovne priloge.

Med našimi bralci je poleg starejših, čedalje več mlajših ljudi, ki si ustvarjajo družino v svo-

jih novih domovinah. Zanje bomo v novem letniku uvedli rubriko o vzgojnih vprašanjih. Mnogi izmed teh mladih ljudi nas v pismih sprašujete za vzgojne knjige, ki izhajajo pri nas, za revije, ki obravnavajo vzgojna vprašanja in nekateri nas kar naravnost vprašujete za nasvete glede vzgoje svojih otrok. Zato smo se odločili, da bomo na vprašanja, ki jih boste pošiljali uredništvu Rodne grude, odgovarjali osebno v pismu, hkrati pa tudi v Rodni grudi, vendar tako, da iz tiskanega odgovora ne bo razvidno, kdo je prosil nasveta, če tega dotični ne bo želel. Prav tako nameravamo odgovarjati tudi na razna druga zapletena vprašanja, ki nastajajo na osnovi narodnostno-mešanih zakonskih zvez, zaradi nerazumevanja v zakonu, zaradi raznih težav sklenjenih zakonskih zvez v nenavadnih okoliščinah, zaradi nesoglasja med družinskimi člani in podoben. Najrazličnejša taka vprašanja namreč prejema naša Matica. Sklenili smo, da bomo pravne nasvete in druga pojasnila, ki utegnejo biti koristna tudi drugim bralcem in ne le tistemu, ki sprašuje, kot doslej nadalje objavljali v Rodni grudi, seveda tako, da tistega, ki je vprašal, ne bomo razkrili.

Ko se pripravljamo na nov letnik, mnogo razpravljamo o vaših željah, ki jih imate v zvezi z Rodno grudo in žal nam je, da vas ne moremo povabiti na uredniški sestanek, kar bi bilo najbolje! Ker pa to ni mogoče, vas prosimo, da nam o vaših predlogih pišete. V pismih nam predlagajte, kaj bi bilo treba v Rodni grudi spremeniti, kaj izboljšati, kaj dodati in kaj odvzeti. Vaša beseda je beseda bralca, ki mu je Rodna gruda namenjena. Zato nam je ta vaša beseda pomembna, nam je dobra pomoč pri urejanju, nam je tehten napotek. Oglasite se! Kar pa je med vami dopisnikov, vas vabimo, nadaljujte in razvijajte svoje delo! Želimo si še dopisnikov v krajih, kjer smo šele pred kratkim vzpostavili naše medsebojne stike, kjer ste šele pred kratkim ustanovili klub ali društvo. Oglasite se s predlogi tudi vi!

Novo leto 1965 je pred nami. Leto, v katerem pričakujemo vaše številne obiske v Jugoslavijo. Z mnogimi izmed vas, ki prebirate Rodno grudo, se bomo letos videli. Morda boste pripeljali s seboj svoje otroke in vnuke, morda ste sami še mladi in še nimate otrok. Vseh se bomo srčno razveselili in vam stisnili roko. Danes pa vam iz daljave pošiljamo novoletne želje:

naj se vam v novem letu 1965 izpolnijo pričakovanja, ki jih gojite v svojem osebem življenju in naj se vam izpolnijo vse tiste želje, ki jih gojite v širšem okolju. In naj se vam in nam izpolnijo želje, ki so vsem skupne in enake: da bi narodi, ki jim pripadamo, živeli med seboj v zdravem sožitju in razvijali takšno dobronamerno sodelovanje, da bi izginila s slehernega človeškega obraza temna senca skrbi za mirno bodočnost.

Giulermo Žebre slovenski kmetovalec v Mehiki

INA SLOKAN

Že kot droben kratkohlaničnik je imel nadvse rad zemljo. Tisto dobro, črno mastno zemljo s kmečkih njiv in polj. Ko so se drugi otroci igrali s kamenčki, se lovili in se šli pač vseh tistih nešteto otroških iger, ki so zmerom enake, pa za otroke zmerom zabavne in nove, se je raje pomešal med odrasle. Zdaj k temu, zdaj k onemu sosedu ga je zaneslo. Vneto, z bleščečimi očmi je gledal, ko so orali, sejali, želi, kosili, mlatili. Drugič se je pomešal med pastirje. Poznal je vse Šeke in Liske in vedel, katera daje več in boljše mleko, s šibo je krotil preveč živahne mlade junice, zavzeto ogledoval konje in si želel, da bi mogel enega zajahati, da bi bil konjič čisto in samo njegov in bi ga ponesel nekam daleč.

»Le kje si spet hodil?« se je dostikrat jezil oče. Kar odkrito mu je povedal, da je bil pri sosedu in mu pomagal.

»Kakor da doma nimaš dela čez glavo. Kaj pa učenje? Knjigo vzemi v roke fant, knjigo,« so ga oštevali.

Molčal je, saj ni hotel očeta, ki ga je imel iskreno rad, še bolj razjeziti. Da, vedel je, da je bilo doma dosti opravkov zanj in vedel je tudi, še bolj huda je nanj mati, ker je namesto, da bi doma sedel pri knjigi, pomagal sosedu voziti gnoj na njive. Saj je bil oče vendar šolski upravitelj. Doma — v Planini pri Rakeku — so imeli lep vrt s skrbno uravnanimi gredicami, sadovnjak, ki je bil oče ponosen nanj. Tu bi lahko pomagal, a to delo ni bilo tako zanimivo zanj.

In ko ga je oče nekoč vprašal, kaj bo postal, je brez pomisleka odkrito dejal: »Kmet bom!«

»Jojmene!« Mati je skoraj omedlela. Takšen odgovor od nadučiteljevega sina. In so seveda odločili: V šole boš šel.

Nato je študiral v Ljubljani in leta 1909 na realki maturiral. Iz Ljubljane je šel na Dunaj

na eksportno akademijo. Bil je kar dober študent, a klic zemlje je še vedno zvenel v njem...

Potem bi bilo treba obleči vojaško suknjo...

Ne! si je rekel in s sošolcem sta jo pobrisala... Najprej v Benetke, od tam v Trst. Nekaj časa sta se potikala po pristanišču, dokler nista našla kapitana domačina, ki je imel razumevanje za njune želje in ju vzel s seboj na ladjo.

Ladja je bila namenjena v Marseille. Kamor koli, sta si rekla. In ladja ju je odpeljala.

Marseille — pristanišče v južni Franciji. Kar utonila sta v množici ljudi najrazličnejše govorice. Spet sta poskušala srečo pri pomorščakih in sta spet uspela. Nemška ladja z zvenečim imenom »Kronprinz Evgen« ju je odpeljala naprej proti Mehiki.

Prispela sta v Mehiko. Potem pa ni bilo lahko, kajti polna je bila iskalcev sreče, ki so prišli z raznih strani. Po mnogih razočaranjih sta se le ustalila. In še kar dobro, ker sta bila izsolana. Dobil sta zaposlitev v pisarni nemškega trgovskega podjetja. Toda to je bilo le začasno, kajti hotela sta postati rančerja.

V deželi je vrelo in kipelo. Razni diktatorji so se borili za oblast. Diktator Diaz Porfirio je vrget Madero, kmalu potem pa so vrgli uporniki njega in ga umorili. Spet je sledil nov diktator in končno je prišel Zappata...

V zadnjih letih smo gledali številne mehiške filme, ki so nam marsikaj povedali iz zgodovinskih bojev te dežele. Seveda po svoje, po drobcih, ki so bili filmsko prirejani. Mladi Notranjec Žebre pa je vse to in še marsikaj doživljal na svoji živi koži. Boril se je v vrstah z naprednimi zappatisti. O da, ni bilo vselej lahko. Za plačilo so borci dobili zemljo.

Mladi Žebre je postal rančer. Uresničile so se njegove sanje. Seveda ga je čakalo trdo delo, ki pa

se ga je z veseljem poprijel. Začel je rediti govedo. Obdeloval je težko mokro zemljo, se boril z monsumi, kopal namakalne jarke, skratka, živel je z zemljo, ki ji je gospodaril. Pa je zacvetela in obrodila, da je bil lahko ponosen; na nasade sladkornega trsa, riževa polja, sadovnjake polne banan, limon, pomaranč.

Rancho Botrero Verde v Careteri a Chaltepec je že desetletja njegov cvetoči dom. Po njem jezdi na svojem konju s širokim sombrero na glavi, kakor je v navadi pri rančerjih. Spremlja ga soproga Emilia, ki mu je že mnogo let njegov najboljši življenjski tovariš in zvesti pomočnik pri vseh delih na ranču. V njenih žilah se pretaka arabska kri. Doma pa je iz mehiške vasice Miexoac.

Na ranču so veseli dnevi, kadar pridejo Slovenci iz drugih dežel na obisk. Pristrčno, gostoljubno so sprejeti. Marsikdo od naših, ki ga slučajno pot zanese na ranč, ostrmi, ko tako nepričakovano sreča čisto mehiškega Slovenca, ki ni ohranil le materinega jezika, temveč tudi svoje čisto notranjsko narečje.

Naš slovenski rančer iz Mehike g. Guillermo Žebre nas je letos v zadnjih letih že tretjič obiskal. To pot je pripeljal s seboj tudi soprogo in njeno sestro.

Pomenek z njim je bil zelo zanimiv, saj takoj začutiš, da govoriš z možem, ki je mnogo izkusil in življenje pretehtal do globin. Vesel je bil napredka domačih krajev in srečanj s prijatelji-sošolci.

Še posebej sta bila s soprogo vesela povabila slepih otrok iz zavoda slepe mladine v Ljubljani, ki so ju povabili v Zapotok, kjer so bili na letovanju. G. Žebre je namreč, kakor smo v Rodni grudi že pisali, prispeval lepo darilo k gradnji nove šole za slepe v Ljubljani — 1000 dolarjev ter obljubil še nadaljnjo pomoč.

Zahvala za vabilo

V mesecu juliju letos je obiskal Zavod za slepo mladino v Ljubljani naš rojak, prijatelj in mecen iz Mehike, gospod Guillermo Žebre s svojo soprogo Emilio in ožjimi sorodniki. Ogledal si je zavod in se posebno zanimal za izgradnjo nove šole. Žal, pa mu nismo mogli predstaviti naših gojencev, ker so bili že na počitnicah. Zato se je gospod Žebre potrudil in obiskal gojence, ki so taborili v Zapotoku nad Igom in z njimi preživel ves dan. Ob tej priložnosti se je z otroci živo pogovarjal in se zanimal za njihovo življenje ter jim pripovedoval o življenju in posebnostih daljne dežele Mehike. Za gojence je bilo to srečanje enkratno doživetje.

Gospodu Žebretu smo ponovno dolžni veliko zahvalo za vse, kar je dosedaj storil za naš zavod in se mu za plemeniti dar najlepše zahvaljujemo. Obenem ga ljubeznivo vabimo v našo sredino in mu kličemo: Se večkrat na spidenje!

Zavod za slepo mladino
v Ljubljani

Naši letošnji

Pri Slovenski izseljenski matici imamo letos pet štipendistov, ki so se prijavili na naš razpis. Trije sinovi slovenskih staršev so prišli iz Argentine: Armando Blažina iz Buenos Airesa se bo izpopolnjeval v strojni tehniki, Rudolf Štekar prav tako iz Buenos Airesa prakticira v gradbeništvu. Juan Angelo Šauli iz Rosaria pa študira

Violet Ruparčič:

V ZDA želim prikazovati jugoslovansko folkloro

Prof. Violet Ruparčič iz Pittsburga študira pri nas jugoslovansko folkloro. Po svoji vrnitvi v ZDA namerava ustanoviti elitno folklorno skupino, s katero bo nastopala po ZDA ter prikazovala lepote in posebnosti jugoslovanske folklorne umetnosti

štipendisti

ladjedelnštvo na fakulteti v Zagrebu. Rojak Robert Gobetz študira pri nas slovensko dramo, medtem ko je že diplomiral na Univerzi za umetnost v Evanstonu, prof. Violeta Ruparčič iz Pittsburga pa študira jugoslovansko folkloro. Vsi se obenem izpopolnjujejo tudi v slovenščini, čeprav razen enega, še kar dobro govore slovensko.

Dolores Ivančič:

Rada bi pela našim ljudem

Svet postaja iz dneva v dan manjši in prostrani ocean, ki je nekoč ločil oba kontinenta — Evropo in Ameriko, danes ni več brezmejna ovira, da bi vi ne mogli k nam in ne mi k vam.

Ko sta mladoporočenca Ivančičeva leta 1930 zapuščala rodno Primorsko, prav gotovo nista niti v sanjah slutila, da se bo njuna šele pet let pozneje rojena hči nekoč, čez mnogo let, vrnila v njuno rodno domovino izpolnjevati svoj glasbeni študij. In vendar se je zgodilo tako. Kot smo na kratko že sporočili, je mlada sopranistka Dolores Ivančičeva, ki je letos z odliko končala glasbeno šolo na državni univerzi v Madisonu, Wis., dobila jugoslovansko državno štipendijo in je v oktobru pripotovala v Ljubljano.

Ko nas je obiskala na Matici, smo jo zaprosili za kratek razgovor.

»Kaj naj vam povem?« je rekla z veselim nasmehom na mladem, prikupnem obrazu; »predvsem, da je pri vas lepo in da sem vesela, da sem tukaj. Kaj več bi vam težko povedala, saj sem komaj dobro prišla in še nisem dosti videla in doživela. Predvsem pa je moje znanje slovenščine preskromno za daljši razgovor. Zdaj pripravlja Izselska matica tečaj slovenskega jezika za vse izselske štipendiste in prepričana sem, da vam bom čez nekaj tednov lahko povedala marsikaj zanimivega v lepši in tekoči slovenščini.«

Naši štipendisti. Od leve: Robert Gobetz iz Evanstona, Dolores Ivančič iz Madisona Wis, ki je prejela jugoslovansko državno štipendijo, prof. Violeta Ruparčič iz Pittsburga ter Armando Blažina in Rudolf Štekar iz Buenos Airesa

JANA MILČINSKI

Dolores Ivančičeva je že pred petimi leti obiskala Jugoslavijo s svojimi starši in bratom. Že takrat so ji bili vseč naši kraji in naši ljudje. Zato je bila zadovoljna, ko je dobila štipendijo in bo lahko v letu dni hkrati z izpopolnjevanjem študija petja natančneje spoznala našo deželo, naše ljudi in se priučila tekoči slovenski govoric.

Pa še to: njen brat že štirinajst let sodeluje v radiu v Milwaukee in vodi vsako nedeljo enurno radijsko oddajo za tamkajšnje Slovence. Za te oddaje mu bo poslala magnetofonske trakove s posnetki naših narodnih pesmi, naših pevcev, instrumentalistov, recitatorjev itd.

»Tudi jaz se poleg opernih arij učim predvsem petja slovenskih narodnih pesmi, da jih bom v radiu pela za naše ljudi,« je povedala.

S svojim pedagogom prof. Adom Darianom je zelo zadovoljna in upa, da bo z njegovo pomočjo uresničila svoj veliki sen: postati želi operna pevka.

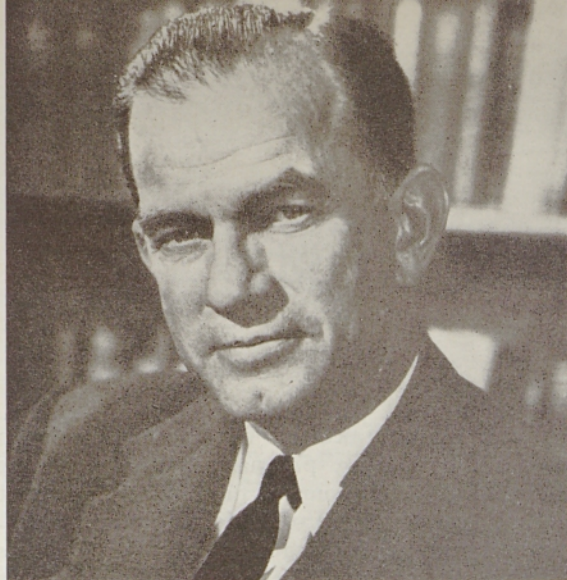
Že med študijem v Madisonu je na predstavah, ki jih je priredila univerza, pela v operah Menottija, Puccinija in Thomsona.

Stanuje v Študentskem naselju in tam je spoznala že mnogo mladih ljudi, študentov in študentk, s katerimi se zelo dobro razume. Na njeno željo se pogovarjajo v slovenščini, da se bo čimprej naučila slovenskega jezika.

Sporazum o izmenjavi na področju
izobraževanja
med Jugoslavijo in ZDA podpisan

Ameriški senator Fulbright na obisku v Jugoslaviji

I. S.

Predsednik zunanjepolitičnega odbora ameriškega senata g. William Fulbright je v začetku novembra prispel v Jugoslavijo na desetdnevni obisk. Z njim je prispel tudi pomočnik ameriškega zunanjega ministra g. William Tyler.

Senator Fulbright, ki je zelo ugleden in spoštovan ameriški politični delavec, je bil v Jugoslaviji sprejet s toplimi simpatijami in spoštovanjem, kot politik, ki se je z močjo svojega liberalnega prepričanja vedno zavzemal za dobre odnose med ZDA in Jugoslavijo. Kadarkoli je v senatu prišlo do posameznih akcij proti Jugoslaviji, je senator Fulbright povzdignil svoj trezni glas. Po njegovi zaslugi je bil revidiran znani amandma o ukinitvi klavzule največjih ugodnosti za Jugoslavijo.

Senator Fulbright je bil v Jugoslaviji gost predsednika odbora za zunanje zadeve in mednarodne stike zvezne skupščine Vladimira Popovića. Ob prihodu je senator izjavil novinarjem, da je zelo zadovoljen, da prihaja v Jugoslavijo prav zdaj, ko ZDA in Jugoslavija sklepajo sporazum o kulturnem sodelovanju, ki bo temelj za še boljše odnose med obema deželama.

Sporazum med vladama SFR Jugoslavije in ZDA o programu izmenjave na področju izobraževanja je bil podpisan v zveznem izvršnem svetu v Beogradu 9. novembra. Sporazum, imenovan Fulbrightov program, sta podpisala zvezni sekretar za prosveto in kulturo Janez Vipotnik in ameriški veleposlanik v Jugoslaviji C. Burke Elbrick. Na svečanosti sta bila navzoča tudi predsednik odbora za zunanje zadeve zvezne skupščine Vladimir Popović in predsednik zunanjepolitičnega odbora ameriškega senata senator William Fulbright, pomočnik državnega sekretarja za zunanje zadeve SFR J Dušan Kveder, pomočnik državnega sekretarja za zunanje zadeve ZDA William Tyler in druge osebnosti.

Dokument določa ustanovitev dvonacionalne komisije, sestavljene iz enakega števila jugoslovanskih in ameriških predstavnikov, s sedežem v Beogradu. Naloga te komisije bo pripraviti letne programe izmenjave kandidatov. V zvezi s po-

stopkom za izbiro kandidatov bo jugoslovanska vlada ustanovila poseben odbor, v katerem bodo predstavniki ustanov višjega šolstva. V ZDA pa se bodo ameriški študentje, vzgojitelji, univerzitetni in znanstveni delavci, ki žele sodelovati v programu, prijavili odboru za tuje štipendiste. Predvidevajo, da bo v okviru Fulbrightovega programa omogočen študij 20 do 30 študentom na leto pod zelo ugodnimi pogoji. Mogoče je, da pride že prihodnje leto do prve izmenjave študentov.

Po podpisu sporazuma, je spregovoril tudi senator Fulbright in naglasil, da ta dokument odpira novo pot stikom in dobri volji med narodi naših dveh držav, pot, ki je v marsičem važnejša od uradnih stikov med ZDA in socialistično državo v okviru programa prosvetnega sodelovanja, katerega je on predlagal v ameriškem senatu.

»Prepričan sem,« je dejal senator, »da je ta sporazum izraz zavesti, ki vlada na obeh straneh, da so namreč skupni interesi človeštva važnejši od različnih ideologij posameznih držav.«

Ko je govoril o ciljih programa, je g. Fulbright nadalje naglasil, da je ena izmed najvažnejših nalog, »ustvarjati občutek svetovne skupnosti, občutek skupnih vrednot in interesov, občutek, da je uspešno sodelovanje mogoče, občutek vere in zaupanja v naše cilje.

Velikanski napredek vojne tehnike je dal državam, ki imajo atomsko orožje, moč, da uničijo človeštvo, — toda na političnem področju odnosov na svetu ni bilo podobnega napredka. Program mednarodne izmenjave na področju prosvete lahko zoži ta prepad in nam pomaga, da se prebijemo skozi nekatere prevladujoče mite o mednarodnih odnosih, od katerih je najbolj nevarno prepričanje, da različne politične filozofije ne morejo živeti skupaj na istem svetu in da mora ena prej ali slej prevladati nad drugimi.«

Naslednji dan pa je na Brdu pri Kranju visokega gosta in njegovo soprogo sprejel predsednik Tito.

Vaša gledališka in filmska umetnost je na visoki ravni

Z navdušenjem smo nedavno v naši sredi pozdravili znanega in med nami zelo priljubljenega ameriškega filmskega igralca Kirka Douglasa. K nam ni prišel službeno, da bi posnel film, temveč kot delegat za kulturno sodelovanje ZDA z drugimi državami v poslanstvu, ki si ga je pod imenom »Ljudje ljudem« zamislil pokojni ameriški predsednik John Kennedy.

Simpatičnega ameriškega filmskega umetnika, ki se je štiri dni mudil v Jugoslaviji kot gost beograjske Akademije za gledališče, film in televizijo, smo 7. novembra zjutraj pozdravili tudi v Ljubljani. Ob 8.40 se je pripeljal iz Beograda in seveda bil prisrčno sprejet. Pričakalo ga je kar precej njegovih oboževalcev z uradnimi predstavniki naših kulturnih ustanov.

Naše dekline mu je pripelo rdeč nagelj in vsem nam je bilo všeč, da se ji je s poljubom zahvalil. Veder in nasmejan, širokopleč in vitek, je bil med nami prav tak, kakršnega poznamo in imamo radi v njegovih filmih. Seveda je naša mladina kar navalila nanj s prošnjami za avtograme. Rad je ustregel.

Za vse je bilo kar prehitro slovo, ko sta se s soprogo odpeljala proti Kranju, kjer je na Brdu sprejel ameriškega filmskega umetnika in njegovo soprogo predsednik Tito s soprogo Jovanko. Po obisku pri predsedniku Titu se je Douglas vrnil v Ljubljano in se popoldne ustavil v ljubljanski Drami, kjer je imel v foyerju gledališča krajši razgovor z dramskimi igralci, študenti Akademije za igralsko umetnost film in televizijo ter seveda z novinarji.

Umetnik je dejal, da je veselo presenečen nad velikim številom gledališč pri nas. Dejaj je: »Kolikor sem lahko presodil v kratkem času, ko sem pri vas, je vaša gledališka in filmska umetnost na visoki ravni. Mislim, da imate filmsko tehniko zelo razvito in da je Jugoslavija sedaj na meji, s katere si bo utrla pot med prve v svetovni filmski proizvodnji.« Poudaril je še, da je prepričan, da nima nobena država monopola nad talenti in da je pri nas srečal ljudi, ki so prav gotovo zelo nadarjeni. Mogoče edino vprašanje dobrih scenarijev pri nas še ni dovolj dobro rešeno.

V letošnjem oktobru je preteklo deseto leto, ko je bil v Londonu podpisan sporazum o ureditvi tržaškega vprašanja, ki je povsem spremenil politične in gospodarske razmere na tem našem obmejnem področju.

Deseto obletnico tega pomembnega dogodka smo proslavili z več spominskimi prireditvami: v sejni dvorani okrajne skupščine v Kopru je bila slavnostna seja medobčinskega sveta za obalno področje, sledila ji je svečana akademija v gledališki dvorani in sprejem, ki ga je priredil predsednik okrajne skupščine.

Na slavnostni seji medobčinskega sveta je govoril predsednik koprške občinske skupščine Dušan Barbić, ki je med drugim poudaril, da s tem zgodovinskim memorandumom ni bil dosežen le sporazum med dvema državama, temveč je bilo s tem odstranjeno tudi žarišče spopadov in zapetljajev v tem delu Evrope. Zato upravičeno lahko trdimo, da je bil ta sporazum prvi mednarodni akt, ki je v praksi pomenil izvajanje politike miroljubne in aktivne koeksistence med narodi in državami.

Te težnje so na podlagi londonskega sporazuma omogočile nadaljnje intenzivno razvijanje stikov med ljudmi na meji in postopno reševanje problemov, ki so z novo mejo nastali. Njihov rezultat je sklenitev Videmskega sporazuma o maloobmejnem prometu, ki je bil podpisan že naslednje leto ter je doslej omogočil prebivalcem na obeh straneh meje že nad 30 milijonov prehodov. Tudi blagovni promet narašča in začenja se že tudi industrijsko sodelovanje.

Z londonskim sporazumom so bili dani tudi pogoji za uspešno rešitev raznih problemov v zvezi z narodnimi manjšinami oziroma narodnostnimi skupinami, ki so ostale na obeh straneh meje. Ob tej obletnici lahko ugotovimo, da smo te določbe ne samo izpolnili, marveč v skladu s socialističnimi načeli, ki zagotavljajo vsaki narodnosti oziroma narodni manjšini dejansko in popolno enakopravnost, še v mnogočem presegli. Vse te pravice imajo danes pripadniki manjšin zagotovljene z ustavo in statuti. Danes srečujemo italijanske narodne manjšine v Jugoslaviji kot aktivne in delovne člane v političnih, gospodarskih, družbenih in drugih vrstah naše dejavnosti. V takšnem položaju postaja italijanska narodnost vse bolj aktiven in pomemben činitelj med Italijo in Jugoslavijo.

To velja tudi za našo slovensko narodno manjšino v Italiji, zaradi česar iskreno želimo, da bi bili vsi, zdaj še odprti problemi glede njenih pravic in njenega položaja čimprej rešeni.

Potujte z nami po Sloveniji

Po Ribnici
in tam okrog

Ribnica And Thereabouts

FOTO: JOŽE VETROVEC

There isn't any Slovene either at home or abroad that would not know of our Ribnica in Dolenjska and its inhabitants. Elderly people will remember the good people from Ribnica when those still used to peddle wooden ware in villages and towns. In the winter, all the family members made various household articles of wood which in so abundant in the surroundings of the village. They made sieves, and riddles, wooden spoons, graters, and the like. And from spring to winter men used to peddle them about, in Croatia, Vojvodina, and all Austrian countries.

Times have changed and the wooden items have given way to synthetic ones. There are but few craftsmen left in the village itself, although there are still some in the surrounding hills. Yet the villagers themselves have now other jobs to do.

The village has lately developed and become a progressive little place to live in. New buildings have been erected, and good restoration work — to which our American compatriots have generously contributed — has been done on the old church and its paintings by old masters. The rooms of the old castle, restored as well, now serve for summer performances, exhibitions, and coffeehouse. Ribnica has some good inns, a modern grocery store, bank, and numerous enterprises.

The history of Ribnica is interesting as well. Its school, mentioned as far back as A. D. 1400, was well-known already at the time of the French occupation, and was attended not only by students from Slovenia but also by many from Trieste Territory, Dalmatia, and Italy. Its most prominent student was the greatest Slovene poet France Prešeren.

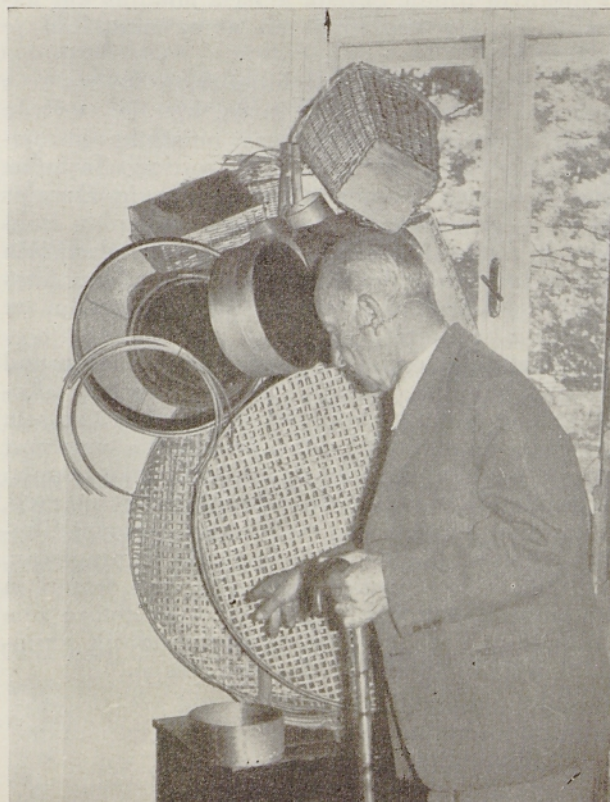
During World War II, Ribnica and its surroundings were the scene of many a bloody battle against the occupier and his helpers.

Tourists can now enjoy quite a few nice trips from there. There is a wonderful view from Sv.

Ana on Mala gora (Small Mountain), from Ribniški Svati (Wedding-guests from Ribnica), and from Velika gora (Big Mountain). The homelike alpine hut on Travna gora (Grassy Mountain) is frequented throughout the year.

Ribnica Valley is also known for its pretty river sources and river percolations. The percolating rivers flow through caverns many of which are rich in beautiful stalactic structures. The wild caverns, so far visited by natives and cave explorers only, have as yet not been opened to tourists.

Znameniti »ribniški pušelj« krošnjo zdaj že zelo redko vidite na plečih Ribničana. Ta je razstavljen v ribniškem muzeju. Ob njem je upokojeni šolski upravitelj Janko Trošt, ki veliko ve povedati o Ribničanih

V sami Ribnici so danes že redki obrtniki, med njimi pa so najbolj znani obodarji. V tej družini na sliki delajo kar tri generacije obode za rešeta — oče, sin in vnuk

Tudi lončarjev je vedno manj. V Dolenji vasi pa se še najde kakšnega, ki včasih še z nogo zavrti kolo, na katerem oblikuje dobro pregnjeno ilovico

Ni Slovence ne doma in ne po svetu, ki ne bi vedel za Ribnico in Ribničane. Starejši ljudje se spominjajo Ribničanov, ki so s svojo suho robó krošnjariji po vaseh in mestih. Pozimi je vsa družina izdelovala doma iz lesa razne gospodinjske predmete: rešeta, sita, kuhalnice, ribežne, vevnice in drugo. Od pomladi do jeseni pa so jih nato moški razpečevali po svetu. Kje vse so popotovali Ribničani s svojimi krošnjami! Obšli so Hrvatsko, Vojvodino in avstrijske dežele. Ustavljali so se na kmetijah, kjer so radi mimogrede popravili leseno orodje. Povsod so bili priljubljeni zaradi svoje šegavosti in posebne ribniške govornice.

Časi so se spremenili. Lesene gospodinjske predmete so večidel zamenjali izdelki iz plastičnih mas. Ribničani s svojimi krošnjami so izginili z naših cest. Le še v samotnih kmetijah v hribovskih vasicah nad Ribnico pozimi izdelujejo rešeta, sita in drugo takšno suho robó. V Ribnici sami pa ni več mnogo obrtnikov. Ostalo pa je še nekaj »obodarjev«. V eni izmed takšnih delavnic delajo stari oče, sin in vnuk. Vsi trije napravijo na leto na stotine in stotine obodov za sita in rešeta.

Tudi lončarstvo je bilo včasih zelo razvito, zdaj pa v Dolenji vasi, ki je le nekaj kilometrov proč od Ribnice, živi zadnji lončar. Le nekajkrat na leto še zakuri svojo lončarsko peč. Malo dela ima. Njegovi konjički iz gline, ki imajo zadaj luknjico, da nanje zapiskaš, so znani daleč naokrog. Tudi turisti jih radi kupujejo za spomin, kakor tudi njegove lepe majolike in sklede.

Če si iz Ljubljane namenjen na obisk v Ribnico, moraš po cesti prepotovati 45 kilometrov. Če se odpelješ z vlakom, pa prevoziš 56 kilometrov. Ribnica leži na polju med Malo in Veliko goro. Zaradi prijaznega podnebja je znana tudi kot planinsko letovišče.

V zadnjih letih se je močno spremenila. Iz nekdanjega majhnega kraja, trga, ki je sicer slovel daleč naokrog, se počasi rojeva malo mestece. Pozidali so med vojno podrte hiše, zgradili nove, na novo so dozidali zvonike na cerkvi, ki so ena zadnjih del našega mojstra Plečnika. K popravilu ribniške cerkve so prispevali tudi ameriški rojaki - Ribničani. Obnovili so tudi grad, kolikor ga je še ostalo in uredili v njem prostore za letno gledališče ter moderno kavarno, v kateri se radi ustavljajo domači gostje in turisti. Ribnica ima nekaj dobrih gostišč, lepo urejeno samopostrežno trgovino, banko in številna druga podjetja, kar daje kraju novo podobo.

Marsikaterega obiskovalca bo zanimalo oboje: staro in novo. Novo se vidi na prvi pogled, staro pa se najde, če se malo bolj pogleda naokoli. O Ribnici ve veliko povedati upokojeni ravnatelj ribniške šole Janko Trošt, ki je tudi vodja ribniškega muzeja. Skozi dolgo vrsto let je zbiral zgodovinsko gradivo o Ribnici in Ribničanih. Veliko je zbral, toda med vojno mu je vse zgorelo.

Prijazna planinska koča na Travnji gori ima poleti in pozimi dosti obiskovalcev

Kot poznavalec pristnih ribniških izdelkov si prizadeva ljudem dopovedati, kaj je originalno in kaj ni več izvirno, saj na to mnogi kar prehitro pozabijo. Pravi, da se je nekoč z izdelovanjem suhe robe preživljalo 35.000 prebivalcev, zdaj pa se v Ribnici in okolici s suho robo ukvarja le še 216 družin. Janko Trošt sam izdeluje lepe v les vžgane slike, ki predstavljajo pristne ribniške motive.

Tudi na kulturnem področju se Ribnica v zadnjih letih vse bolj uveljavlja. Letos poleti je bil prirejen že četrti kulturni festival, o katerem smo podrobneje pisali že v prejšnji številki. Ti vsakoletni kulturni festivali niso le turistična privlačnost, ampak so obenem tudi močna vzpodbuda za domače kulturno ustvarjanje kakor tudi za navezovanje kulturnih stikov z drugimi mesti.

Ribnica in njena okolica imata bogato in zanimivo zgodovino. Ribniški grad je znan že iz 11.

Glavni trg v Ribnici

stoletja in menijo, da so ga sezidali Žovneški grofje. Župna cerkev ima mnogo dragocenih podob znanih domačih mojstrov: Groharja, Wolfa, Koželja in Franketa. Cerkevne orglje je izdelal Franc Goršič leta 1874.

Zgodovina omenja tudi že okrog l. 1400 ribniško šolo, ki je bila zlasti v času francoske okupacije kaj imenitna ter so jo obiskovali dijaki ne iz Kranjske temveč tudi iz Dalmacije, tržaškega in celo iz Italije. V zlati šolski knjigi je vpisan kot odličnjak tudi naš pesnik France Prešeren. Pa še eno zanimivost imajo: star hrast, o katerem pravi staro ljudsko izročilo, da so pod njim baje l. 1701 sežgali zadnjo čarovnico.

Med zadnjo vojno je bila Ribnica z okoliškimi kraji ves čas osvobodilnega boja področje težkih in krvavih borb z okupatorjem in njegovimi domačimi pomagači. Julija 1941 so prvi Ribničani odšli na Travno goro in tam ustanovili Ribniško četo, ki se je zlasti uveljavljala pri sabotažnih akcijah na železniški progi Ljubljana—Kočevje. V Jelenovem žlebu sta udarni brigadi Matije Gubca in Ivana Cankarja 26. marca 1945 do zadnjega moža potokli bataljon italijanske divizije Macerata. V letu 1944 so bili v okolici Ribnice težki boji med Italijani in partizanskimi enotami III. grupe odredov, ki so imele težke izgube.

Izletniki in turisti bodo našli tod mnogo zanimivih poti za prijetne izlete. Zanimiva izletniška točka je Sveta Ana na Mali gori (964 m). Tu je majhna cerkvica, od koder je lep razgled na ribniško polje. Veliko turistov vsako leto obiše tudi Ribniške svate na Veliki gori (1129 m), do katerih je dve uri in pol hoda iz Ribnice. O teh svatih pripoveduje legenda, da so okameneli v sivi davnini. Kriva pa je bila radovedna nevesta. Ko so šli k poroki, so nevesti svetovali, da naj se ne obrača in naj ne bo radovedna. Pa nasveta ni ubogala. In tako je okamenel in se spremenil v bele skale ves svatovski sprevod z nevesto vred.

Tisti, ki radi smučajo, obiskujejo Travno goro, na kateri je udobno urejen planinski dom. Do doma pelje cesta, cene v domu pa so kar zmerne. Travna gora ima tudi poleti veliko obiskovalcev.

Ribniška dolina je znana tudi zaradi rek, ki tu izvirajo in ponikujejo. Tako izvira reka Ribnica na Ugarju, teče nekaj kilometrov po ribniškem polju in v Dolenji vasi ponikne. Najkrajša reka je Rakitnica, ki izvira pri Obrhu, med tekom goni več žag in mlinov, tik pod vasjo Rakitnica pa izgine pod zemljo. Te ponikalnice si hodijo ogledovat turisti s celega sveta, saj je malo rek, ki ponikujejo, zbranih na tako majhnem kosu zemlje.

V zvezi s ponikalnicami so tudi podzemeljske jame, ki jih je v okolici Ribnice precej. Na pobočju Male gore je podzemeljska jama Žiglavica. V Micnekovem griču ob vznožju Male gore je kapniška jama Breška luknja, imenovana po Brežah, ki so 3 km oddaljene od Ribnice in so

Osemsto let Maribora

M. J.

V obnovljeni ribniški graščini so uredili tudi prostore za kavarno, kamor zlasti mladi Ribničani radi zahajajo

priljubljena smučarska postojanka. V Veliki gori je sloveča ledena jama, do katere se pride najlažje iz vasi Kot, ki je 4 km daleč od Ribnice. Nekaj podzemeljskih jam je tudi pri vasi Otalice, ki so 2 km daleč od Ribnice. Najbolj znana od teh je Brljankovka nad Makošo. Iz vasi Sušje, ki je 5 km daleč od Ribnice, pridemo do Lukeževe jame, Kapne doline in še nekaterih manjših podzemeljskih jam. Vse te jame pa poleg domačinov zdaj večjidel obiskujejo le jamarji, ki raziskujejo podzemeljski svet. Dohodi do njih in notranjost niso še turistično urejeni.

*Vsem izseljenskim društvom
in posameznikom se za številne čestitke
k našemu prazniku 29. novembru
iskreno zahvaljujemo!*

SLOVENSKA
IZSELJENSKA MATICA

Oktobra letos je poteklo 800 let, odkar je bila v nekdanjem gradu na današnji Piramidi izdana še danes ohranjena listina, v kateri je prvič zapisano ime gradu, ki ga je pozneje prevzela tudi naselbina pod njim — nekdanji Marburg, naš Maribor. Kdaj je bila naselbina povzdignjena v mesto, ni znano. Pač pa je ohranjena listina iz l. 1254, ko je bilo mesto prvič omenjeno. Prvotne zgodovinske listine mariborske mestne občine, ki so jih mestu podeljevali štajerski deželni knezi, so zgoarele, kot je zapisano: »na dan sv. Lenarta v letu po Kristusovem rojstvu 1513.« Neznani mestni pisar je verjetno kmalu po strašnem požaru — »šibi božji«, ki je upepelil velik del mesta, zapisal po spominu v posebno knjigo vsebino uničenih listin. To tako imenovano »Mariborsko mestno knjigo« hrani štajerski deželni arhiv v Grazu, v Mariboru pa hranijo po izvirih izdelane fotokopije celotne knjige.

Glavni privilegij, ki ga omenjajo stari arhivi, je privilegiran položaj Maribora v trgovini z vinom na Koroško. Tudi za mariborski dravski pristan, kjer so raztovarjali splave z lesom iz koroške smeri, so bili izdani posebni privilegiji. Omenjena je tudi določitev obeh najstarejših letnih sejmov: prvi pozimi v nedeljo pred svečnico (2. februarja), drugi pa poleti na dan sv. Ulrika (4. julija).

V počastitev te častitljive obletnice so imeli v Mariboru več razstav. Tako so v Umetnostni galeriji odprli razstavo »Maribor skozi stoletja«. V Študijski knjižnici pa je bila razstava »Slovensko časopisje v Mariboru od začetka do danes«, ki je pokazala skoraj stoletni razvoj časnikarstva v Mariboru, kjer je prvi redni časopis »Slovenski gospodar« začel izhajati 1867. leta.

Maribor danes velja kot eno najvažnejših industrijskih mest v Sloveniji in tudi v državi. Kdo ne pozna tovarne avtomobilov TAM, ki si je pridobila svetovni sloves, saj prodaja svoje tovornjake ne le po vsej Jugoslaviji, temveč jih tudi izvažajo v razne države. Tudi kombinat MTT Maribor (Mariborske tekstilne tovarne) izvažajo nad četrtino

V starem mariborskem Pristanu pozimi

svojih izdelkov, in sicer največ v dežele Bližnjega vzhoda, v Zahodno Nemčijo, Italijo in ZDA. V tovarnah tega kombinata je zaposlenih nad 6500 delavcev, od tega je dve tretjini žensk. Kot novo dejavnost bo kombinat MTT uvedel konfekcijski obrat, kjer bodo zaposlene starejše delavke, predvsem tkalke, ki so se z dolgoletnim delom pri strojih izžrpale in ne morejo več uspešno delati s stroji.

Tudi Elektroindustrija in splošna montaža iz leta v leto zvišuje proizvodnjo in jo preusmerja s serijsko. V načrtu imajo gradnjo nove tovarne za gospodinjske aparate. Hladilniki, pralni stroji, centrifuge znamke HIMO, so danes znani po vsej državi. V tovarni dela danes 2650 delavcev. To število se bo v prihodnjih letih povečalo na 4500.

Dolga je še vrsta mariborskih tovarn, od katerih jih je največ v Melju. Mariborska tekstilna industrija ima v Sloveniji vodilno mesto, nad 22 tisoč delavcev je zaposlenih v industriji. Mesto spada med kraje z največjim deležem narodnega dohodka na osebo. Močna sta tudi trgovina in promet.

Mesto se je po osvoboditvi zelo razraslo in dobilo mnoga nova stanovanjska naselja, šole in druge zgradbe. Mesto se razširja ob cestah vpadnicah in si je pridružilo obmestne kraje Podbrežje, Tezno, Studence, Krčevino, Košake ter že

sega proti Radvanju in Kamnici. Delavskemu naselju v Podbrežju so dali ime Greenwich zaradi prijateljstva s tem angleškim mestom, ki je tudi enega svojih predelov imenovalo Maribor.

V Mariboru je močno razvita kulturno-prosvetna dejavnost.

Imajo gledališče, muzeje, radio, knjižnice. Leta 1954 je bila ustanovljena Umetnostna galerija, ki stalno prireja razstave domače in tuje umetnosti. V ta namen je povezala svojo dejavnost z inozemskimi galerijami v Franciji, Angliji, Kanadi, Švedski, Norveški in ZDA.

Nameravajo zgraditi tudi nov radijski dom s televizijskim in radijskim študijem.

Turizem se vse bolj uveljavlja.

Maribor ima za turiste številne privlačnosti. Ena od teh je udobno moderno urejeno kopaljšče na Mariborskem otoku in priložnost za vodne športe na zbiralnem jezeru nad elektrarno. V mestu je prostoren športni park Branik. Za oddih je tudi zelo mikaven park z vsakovrstnim domačim in tujim drevjem ter bogatim akvarijem. Lep je sprehod na Kalvarijo, od koder je prekrasen razgled na mesto in daljno okolico. Za izlete je urejeno Pohorje, ki ima množičen obisk v vseh letnih časih, zlasti odkar je bila l. 1957 zgrajena vzpenjača, ki potegne izletnika v četrto ure v višino 1020 m, kjer so lepi turistični domovi in hoteli. Maribor ima več hotelov, tem se je lani pridružil moderni hotel Slavija. Ob Mariborskem jezeru pa je zrastle letoviško naselje s 15 udobnimi hišicami in campingom. Mesto je dobilo tudi veliko moderno urejeno samopostrežno restavracijo. Zadnje čase se v Mariboru čedalje bolj uveljavlja tudi ribolovni in lovski turizem, zlasti jeseni, ko so štajerska lovišča polna lovcev iz sosednje Avstrije in Italije.

V mariborski študijski knjižnici

Mali kmetje oproščeni davkov

MARIJA ROBEK

V kratkih povojnih letih smo doživeli v Jugoslaviji izreden gospodarski napredek. Vse smo žrtvovali za obnovo in gradnjo industrijske osnove, nova podjetja pa so potrebovala in tudi zaposlevala množice novih delovnih ljudi. Tudi mladi kmečki ljudje so videli boljši kos kruha v zaposlitvi v mestih in industrijskih središčih, zato so trumoma zapuščali kmečke domačije. Če presojava objektivno, moramo priznati, da tudi pred vojno ni bilo na vasi nikake idile. Trdo delo, huda stiska za denar, po domovih pa malo takih modernih dobrin, ki jih je dandanes neprimerno več. Slovenija ima veliko malih kmetij in te so imele običajno veliko družinskih članov, tako da za vse ni bilo dela in so se morali zaradi obstanka udinjati kot mezdni delavci pri večjih kmetih. Ostali so zvečine le v svojem kmečkem poklicu.

Precej drugače pa so se razmere zasukale po vojni. Kmečka gospodarstva, spričo velikega odliva zdravih, mladih delovnih moči v druge poklice — v zadnjih osmih letih je zapustilo podeželje 95.000 ljudi — čedalje huje občutijo pomanjkanje za delo sposobnih ljudi. Delo na kmetiji je manj interesantno, premalo je rok, ki bi jamčile dobro obdelavo in s tem ustrezen dohodek. Nastale so vrzeli, ker s stroji nismo mogli nadomestiti žive človeške sile niti nismo našli ustrezne oblike, da bi zadržali tisti del mladine, ki bi vsekakor moral ostati na vasi.

Kako omiliti posledice odhajanja mladih, kako pomagati kmetom, ki so ostareli in osamljeni ter težko živijo?

Vprašanje je močno zamotano, zato se mu dlje časa intenzivno posvečajo razni republiški organi. Na osnovi njihovih analiz in študij je bilo storjenih že nekaj ukrepov v prid tem ljudem. V SR Sloveniji je okrog 9400 kmetij, na katerih živi skupaj 16.500 ljudi, ki so zvečine ostareli in nesposobni ali le delno sposobni za delo. Mnoge kmetije so povsem brez otrok in torej brez naslednikov. Takih kmetij je 3911.

V ravninskih krajih je položaj kmečkih ljudi nekoliko lažji, ker kljub pomanjkanju delovne sile vendarle laže obdelajo zemljo v kooperaciji z drugimi. Lahko pa dajo zemljo v zakup ali odkup kmetijski zadrugi ali družbenemu posestvu. Računajo, da bi prišlo za to v poštev nad 4000 ravninskih kmetij. V zameno za oddano zemljo dobijo lastniki kmetijskih zemljišč vzdrževalnino,

neke vrste rento. V ta namen so mnoge občine ustanovile svoje kmetijske sklade, kamor se steka denar od zakupa in nakupa zemlje. Naši kmečki ljudje so zdravstveno zavarovani s posebnim zakonom, za tiste pa, ki zemljo oddajo, plačuje stroške tega zavarovanja občina, seveda iz kmetijskega sklada. Bivšim lastnikom ostane stanovanjska hiša ter ohišnica, ki jo sami obdelujejo.

Precej težje pa je s kmetijami v hribovskih in od sveta odrezanih krajih. Za to razdrobljeno in pogosto malo rodovitno zemljo ni interesentov. Tudi na te ljudi je mislila družbena skupnost in jim je v raznih oblikah podala roko v pomoč. Eden takih ukrepov je zmanjšanje davčnih obveznosti, veliko občin pa je v svoji davčni politiki šlo tako daleč, da so, upoštevajoč socialne razmere v kmečki družini, davke povsem črtale.

Velike spremembe v davčni politiki do kmetov prinaša zakon o prispevkih in davkih občanov o katerem se že dazpravljali v skupščinskih organih SR Slovenije in ga bo skupščina sprejela še pred novim letom. Bistvena novost novega zakona je, da bodo oproščeni davka vsi kmetje v četrtem proizvodnem okolišu, tj. v hribovitih krajih, oziroma, če so proizvodni pogoji izredno slabi. Razen teh bodo oproščeni plačevanja davkov tudi vsi tisti mali kmetje, ki imajo do 50.000 katastrskega dohodka. Takšnih kmečkih gospodarstev je v Sloveniji okrog 107.000 ali 45 odstotkov vseh kmetov. To pomeni, da bo prihodnje leto plačevala davke samo še dobra polovica kmečkih gospodarjev, in sicer tisti, ki to tudi v resnici zmorejo.

Kljub vsemu temu pa morajo občinske skupščine mnogim ostarelim in onemoglim kmetom dajati socialno pomoč, kajti na pomoč svojih otrok, ki imajo družine v mestih, ne morejo kdove kako računati. Tudi preužitek, ki je pri nas še močno razširjena oblika preskrbe na starost, izgublja svoj nekdanji pomen. Popis iz leta 1961 je odkril, da je v Sloveniji nad 20.000 preužitkarjev. Zaradi odhajanja mladih v druge poklice pa je mnogokrat zelo težavno realizirati zahtevke preužitkarjev, ki pogosto vključujejo poleg preskrbe tudi nego v boleznih. Za nego v boleznih organizirajo naše občine posebno službo za nego na domu in le v skrajnih primerih, ko zaradi oddaljenosti kmetije ta pomoč ni mogoča, oddajo starega človeka v dom za stare ljudi, kjer ima vso oskrbo in ustrezno nego.

po domači deželi

Vode so odtekle, škoda je ostala . . .

Jana

Rusk je izrazil sočutje spričo hudih posledic poplave in pripravljenost ZDA, da jih pomagajo vsaj delno ublažiti.

Tri podjetja iz Slovenije, ki izdelujejo montažna stanovanja, bodo v novembru in decembru zgradila okrog 150 stanovanj za Zagrebčane, ki so v poplavi izgubili svoj dom.

Zvezni izvršni svet je sprejel sklep o odobritvi potrošniškega posojila osebam, ki so jih prizadele poplave tako na Hrvaškem kot v Sloveniji. Za kredite so določili ugodne pogoje: do ene tretjine skupnega neto osebnega dohodka, pokojnine ali drugih prejemkov za tisti čas, za katerega se kredit daje, z rokom vrnitve do 6 let in z 1 % letno obrestno stopnjo.

Izvršni odbor Hrvatske izseljenske matice se je dne 29. oktobra sestal na posebni seji, na kateri je sklenil, da Hrvatska izseljenska matica prispeva za ublažitev posledic velike poplave v Zagrebu 5 milijonov dinarjev. Obenem je Izvršni odbor naslovil poseben poziv vsem hrvatskim izseljenskim organizacijam, vsem hrvatskim izseljencem po svetu in vsem jugoslovanskim državljanom, ki se nahajajo v inozemstvu, da po svojih možnostih

Voda je vdrla v hiše in hleve. Tudi živino je bilo treba v naglici reševati

Zdraviliški vrt v Čatežkih toplicah ob poplavi

Že v novembrski številki smo poročali o katastrofalni poplavi, ki je prizadela mnoge kraje Slovenije, na Hrvaškem pa predvsem Zagreb. Izvedenec za elementarne nesreče Erich Fischer, predsednik Lige društev Rdečega križa iz Ženeve je prispel v Zagreb že drugi dan po poplavih in si ogledal nastalo škodo. Na tiskovni konferenci je izjavil, da je katastrofa mnogo večja, kot je prvotno mislil ter je takoj obvestil 110 članov Lige društev Rdečega križa v Ženevi o potrebah prizadetega mesta. Poplavljenega področja si je ogledala tudi skupina izvedencev OZN za tehnično pomoč, precenila obseg škode in pretehtala možnosti čim učinkovitejše pomoči prizadetim prebivalcem. Vodja misije Care za Jugoslavijo Donald McCreey je obljubil pomoč organizacije Care, ki je dodelila Zagrebu 1000 odev in živila za dvajsetdnevno prehrano za 40.000 ljudi.

Organizacije Rdečega križa iz vseh delov sveta so obljubile pomoč v materialu, denarju in zdravilih. Na posebni odbor, ki zbira podatke o pomoči iz tujine in domovine, prihajajo dan za dnem pošiljke iz mnogih držav: Danske, Finske, Češko-slovaške, Poljske, Madžarske, Avstrije, Nizozemske, Švice in drugih. Po svojih najboljših močeh pa pomagajo tudi naše republike, razna podjetja, ustanove pa tudi posamezniki.

Papež Pavel VI. je izrazil sožalje prebivalstvu Zagreba in Hrvatske in poslal kot pomoč pet tisoč dolarjev. Tudi ameriški državni sekretar Dean

prispevajo k ublažitvi in odstranitvi hudih posledic katastrofalne poplave.

V pozivu, ki ga je podpisal predsednik Hrvatske izseljenske matice Večeslav Holjevac, je navedeno, kam naj izseljenske organizacije, ki so ponekod že ustanovile posebne odbore za pomoč, in posamezniki pošiljajo svoje prispevke. Prispevke lahko pošiljajo preko naših poslaništev in konzulatov ali pa tudi naravnost na devizni račun pod naslednjim naslovom: 400-17-689-3. Pomoč Zagrebu iz inozemstva za odstranitev posledic poplave ali preko Hrvatske izseljenske matice Zagreb, Trnjanska bb z označko: Pomoč Zagrebu iz inozemstva za odstranitev posledic poplave.

Tudi v Sloveniji so posledice poplav zelo hude. Prizadetih je 27 občin, škodo pa so skupno ocenili na 13 milijard din. V brežiški občini je poplava prizadela 1500 prebivalcev v devetih vaseh. V šestih vaseh je voda močno poškodovala stanovanjska in gospodarska poslopja. Prebivalci poplavljenih področij so ob vso ozimnico, ki so jo imeli shranjeno v kletih. Tudi na poljih je škoda zelo velika, saj je voda uničila vse posevke in pridelke. Tako je rudnik Globoko prijavil 9 milijonov škode, opekarna 3,600.000, kmetijsko gozdarsko podjetje 8,500.000, kmetijska zadruga 36 milijonov škode.

V Trnju, Mostecu, Gornjem Lenartu, Ločah, Mihalovcu, Rigoncah, na Čatežu in v Krški vasi so ocenili škodo na 45,500.000 dinarjev. Močno prizadeta so tudi lovišča. Velika škoda je nastala na cestah in mostovih. Samo v okolici Brežic znese ta škoda okrog 70 milijonov.

Brežice in okoliške vasi je obiskal predstavnik Lige društev Rdečega križa, gospod Erich Fischer in se zanimal za življenjske pogoje evakuirancev in vseh tistih, ki jim je voda uničila domove. Zanimal se je tudi za njih zdravstveno stanje in o morebitnih epidemijah. Na srečo do teh ni prišlo, ker so sanitarne ekipe že od vsega začetka poskrbele za razkuževanje vodnjakov in pomagale ljudem z nasveti, živili in najnujnejšo obleko.

Zadnja poplava tudi sevniški občini ni prizanesla. Po prvih podatkih znaša škoda v industriji 11,5 milijona, v družbenem kmetijstvu 17 milijonov, na obdelanih površinah zasebnih kmetovalcev pa je škoda ocenjena na 15 milijonov dinarjev. Voda je zalila 35 hiš in škoda na stanovanjskih zgradbah znaša 6,090.000 dinarjev.

V občinah celjskega okraja znaša škoda 6860 milijonov dinarjev, od tega samo v gospodarskih organizacijah družbenega sektorja več kot 5500 milijonov. Gospodarske organizacije v Sloveniji so utrpeli škodo predvsem na zalogah reprodukcijskega materiala in na že izgotovljenem blagu. Najbolj občutna so izgube pri reprodukcijskem materialu in surovinah iz uvoza, ki jih cenijo na najmanj 292 milijonov deviznih dinarjev. Tako je na primer v tovarni Toper v Celju propadla celotna zaloga tekstilnega blaga iz Zahodne Nemčije, ki jo je tovarna predelovala po pogodbi za nemške

V poplavljenem Zagrebu so s čolni in helikopterji reševali ljudi

tvrdke, v tovarni Lesonit v Ilirski Bistrici pa je propadlo za 134 milijonov lir surovin iz Italije.

V ptujski občini je voda poplavela 4500 ha obdelovalnih površin, med poplavo pa so hiše ogrožali tudi plazovi.

Ledava je preplavila naftna polja pri Lendavi.

Sava in Krka sta preplavili Krško polje in med drugim ustavili stroje tudi v tovarni papirja Krško, zaradi česar nekateri časopisi nekaj dni niso izšli.

V mariborskem okraju je škoda za več milijard na stanovanjskih in gospodarskih poslopih, na cestah, mostovih in drugod. Resnična škoda pa bo še mnogo večja zaradi odplavljenih pridelkov in velikih ovir pri nadaljevanju setvenih del. Samo na cestah je strokovna komisija ocenila za 1 milijardo in 525,865.000 dinarjev škode. Poplavljenih je bilo blizu 5000 ha obdelovalne zemlje. Najnevarnejšo razdiralno moč je imela Meža, ki je narasla skoraj štiridesetkrat. Zaradi poplav je bilo evakuiranih več kot 60 družin. Zaradi plazov je bilo doslej ocenjenih kot neuporabnih 13 stanovanjskih hiš, poškodovanih pa jih je več kot trideset. Najbolj prizadeta je bila ravenska občina, kjer je za blizu milijardo din škode.

Poplave so prizadele tudi koprski okraj. Škoda, ki so jo povzročile, znaša po nepopolnih podatkih več kot 1,14 milijona dinarjev. Najbolj prizadeti sta bili občini Piran in Ilirska Bistrica. V piranski občini so narasle vode potoka Dragonja poškodovale predvsem soline in polja. Voda je uničila več kot tisoč ton soli. Občutno škodo v izolski občini je povzročil hudournik, ki je poplaval tovarniške prostore Mehanotehnike. Tudi južni del mesta Vipave je bil pod vodo.

Poplave so ceste spremenile v reke

NA 11. MEDNARODNEM SEJMU ELEKTRONIKE v Ljubljani je sodelovalo 78 razstavljalcev iz 14 držav. Na sejmu je bila razstavljena vrsta zanimivih novosti, ki so bile prava »paša za oči« za laika in za strokovnjaka. Med drugim so naše tovarne razstavile vrsto novih avtomatičnih televizorjev, ki jim obetajo v prihodnjem letu celo znižati ceno. Videli smo prvi domači telefon s tipkami, potem elektronski mikroskop, ki lahko poveča predmete do 60.000-krat, stereofonske radijske sprejemnike in drugo. Razstavo je obiskalo 65.000 ljudi.

AMERIŠKA TRGOVSKA MISIJA, ki jo je vodil Robert Wilburn, je obiskala Slovenijo. Republiška gospodarska zbornica je pripravila razgovore z okrog 40 predstavnikov naših podjetij, s katerimi so razpravljali o razširitvi gospodarskih stikov, o turistični dejavnosti in o drugem.

NA AJDOVŠČINI V LJUBLJANI smo dobili novo blagovnico »P-SUPERMARKET«, ki se po svoji ureditvi in po površini prodajnega prostora uvršča med največje in najmodernejše v državi. Vsi prostori so urejeni s klimatskimi napravami in povezani s premičnimi stopnicami.

V LJUBLJANI NA PRULAH so dobili novo zdravstveno ambulanto, ki bo prevzela v zdravstveno oskrbo 4000 do 5000 tamkajšnjih stanovalcev.

LJUBLJANSKA MESTNA KNJIŽNICA ima v zalogi 85.000 knjig, ki jih posoja 9000 članom.

Izmed slovenskih pisateljev najbolj berejo dela Franceta Bevka, med prevodi pa dela Sartra, Maughama in Hemingwaya. Prav tako zelo iščejo memoarsko povojno literaturo, npr. Churchillova dela, zadnje čase pa so zelo popularna tudi poljudna medicinska dela. V tujih jezikih izposojajo največ nemške in angleške knjige, manj pa italijanske in francoske.

HOTEL »ILIRIJA« V LJUBLJANI je v enem letu svojega obstoja ustvaril za skoraj 165 milijonov dinarjev prometa.

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE je izdelala svoj program za prihodnje leto. V tujini se bodo naši alpinisti povzpeli na Grossglockner in Mont Blanc, kjer bodo organizirali večtedenske tečaje. Posamezniki pa bodo spoznali tudi češke, poljske, bolgarske in romunske gore.

V KAMNIKU že dalj časa uravnavajo strugo Kamniške Bistrice. Te dni so dokončali varovalna dela pri obrežju industrijskega prostora tovarne Svilanit in živilske industrije Eta. V bližini tega prostora bodo zgradili tudi moderno pekarno.

NOVO ČITALNICO so dobili v Kamniku. Obiskovalci imajo na voljo strokovne in leposlovne knjige, kakor tudi revije in časopise. Čitalnica je odprta dopoldne in popoldne.

TOVARNA POHIŠTVA »STOL« je praznovala 60-letnico svojega obstoja. Jubilej so proslavili z vrsto kulturnih in športnih prireditev, najpomembnejša točka proslave pa je bila otvoritev novega modernega skladišča. Tovarna je svoje delo v zadnjih letih zelo modernizirala in je povečala svojo produktivnost v šestih letih za 70%. Tri četrtine svoje proizvodnje izvozijo v inozemstvo.

KOLENDAR TURISTIČNIH PRIREDITEV za leto 1965 bodo pripravile skupaj turistične zveze iz Ljubljane, Gorenjske in Dolenjske. Koledar bo izšel do konca leta in bo vseboval vrsto zanimivih turističnih prireditev v prihodnjem letu. Tiskan bo v več tujih jezikih, saj je predvsem namenjen tujim turističnim agencijam.

SANATORIJ EMONA V LJUBLJANI bodo preuredili v dom Slovenskega zdravniškega društva. V prvem nadstropju bo dvorana za predavanja, knjižnica, uredništvo Zdravstvenega vestnika in administrativni prostori. V kletnih prostorih bo dobil prostor arhiv društva in muzej, uredili pa bodo tudi nekaj sob za zdravnike, ki pridejo prehodno za nekaj dni v Ljubljano.

V PIRANU so gojenci ladjedelskega odseka pomorske srednje šole splavili 10 metrov dolgo motorno jahto »Mara«, ki so jo izdelali po naročilu tržaškega bogataša. Lastnik je z novo jahto že napravil poskusne vožnje in je bil z njo zelo zadovoljen.

Beli Krajini se odpira svet

PETER ROMANIČ

Sodobna asfaltirana cesta je letos dosegla Črnomelj. Upajo, da bo drugo leto modernizirana še do viniškega mostu čez Kolpo. Tako bo potem Bela krajina povezana z dobro cestno zvezo s osrednjo Slovenijo in zahodno Hrvatsko. Za jugovzhodni del Slovenije bo preko Bele krajine najbližnja pot v hrvatsko primorje in na jadransko magistralo. Gospodarsko turistični pomen te ceste za vse to področje je zelo velik.

»PRIŠLI SO, PRIŠLI NAŠI POLJANCI...«

tako se prične šaljiva narodna pesmica o Poljanskih polharjih, »ki so komaj vlekli polhe po klanci...« Na sliki je folklorna skupina iz Predgrada, mladih in starih, ki je letos nekajkrat uspešno nastopila s svojim izvornim svatovskim kolom in drugimi starimi običaji. Med drugim je nastopila tudi v Črnomlju in v Kočevju. Nastop vesele in razigrane skupine in originalne stare noše in običaji so povsod navdušili gledalce.

PETINDVAJSET LET IZDELUJEJO PAPIR

Letos 20. oktobra je poteklo 25 let, odkar so pričeli izdelovati papir v novi tovarnici na levem bregu Save pri Krškem. V tem času se je tovarna razvila v pravega giganta naše industrije. Letos bo že dala na trg sto tisoč ton (deset tisoč vagonov)

papirja in celuloze. Njena proizvodnja papirja krije 14 odstotkov vseh jugoslovanskih potreb. V letu 1959 je tovarna zaposlovala 180 ljudi, letos pa šteje kolektiv že 1300 ljudi. Petindvajsetletnico obstoja tovarne so svečano proslavili. Na to svečanost so povabili tudi vse upokojene, ki so kdaj delali v tovarni, ter jim pripravili pogostitev in obdaritev. Pogled na tovarniški kompleks ob Savi.

TOVARNA SE ŠIRI

Tovarna kondenzatorjev podjetja Iskra na Vrtači pri Semiču je v desetih letih zrasla iz skromne delavnice v sodoben industrijski obrat, ki prodaja svoje izdelke že tudi v inozemstvo. Med drugim bo tovarna pomagala z načrti in strokovnjaki graditi podobno tovarno v daljni Indiji. Dva mlada indijska strokovnjaka se že usposabljata v semiški tovarni. Letos je tovarna dobila nove velike prostore, v katerih se bo proizvodnja povečala v nekaj letih za trikrat. Že letos pa bo vrednost njene proizvodnje več kot dve milijardi dinarjev. Zaposluje predvsem ženske iz bližnje in daljne okolice. Na sliki: delavke pri navijalnih strojih.

Občinski praznik v Brežicah

Miroslav Kugler: Pogled na stare Brežice

Malo pred velikimi poplavami, ki so hudo prizadele tudi te kraje, o čemer poročamo na drugem mestu, so v Brežicah slovili svoj letošnji občinski praznik. Proslavljali so ga z raznimi športnimi in kulturnimi prireditvami; za slovesen zaključek pa so bivšemu predsedniku Ljudske skupščine dr. Ivanu Ribarju podelili diplomu častnega občana in I. osnovno šolo v Brežicah preimenovali v šolo Bratov Ribar.

Z življenjem Brežic je bil dr. Ivan Ribar povezan že izpred I. svetovne vojne, ko je prihajal v Brežice kot gost brežiškega Sokola in je nastopal kot vnet zagovornik osvoboditve Slovencev in Hrvatov ter pristaš zedinjenja južnih Slovanov. Tudi v preteklih letih je bil večkrat gost v Brežicah in je redno spremljal delo in življenje v občini. Posebno se zanima za probleme brežiške občine in med drugim povedal, da so v gospodarstvu dosegli zadovoljive uspehe. Najbolj se je izkazala Opekarna, ki je premagala prvotne težave in dosegla svoj plan že zdaj z 82 odstotki. Osebni dohodki zaposlenih stalno naraščajo, vsa skrb pa je posvečena izboljšanju življenjske ravni delovnega človeka.

Velike napore so vložili za rešitev problemov v šolstvu in zdravstvu. Sklenili so pogodbe za zgraditev nove osnovne šole v Veliki Dolini in novega trakta gimnazije v Brežicah.

Brežiški grad z viteško dvorano in skrbno urejenimi muzejskimi zbirkami postaja iz dneva v dan važnejši kulturni objekt in priljubljena turistična točka.

Tudi v Čateških toplicah se zdraviliško-turistični promet veča iz leta v leto. Letos se je v primerjavi z lanskim letom povečal skoro za 40 milijonov in ker je bilo med gosti tudi precej inozemcev, se je temu primerno povečal tudi devizni priliv. V perutninskem obratu kmetijske zadruge Brežice vzredijo na leto okrog 36 ton piščancev.

V LENARTU redijo v hlevih »Agrokombinata« krajevne zadruge 1160 govedi. Ker pa pridelajo dovolj krme, so začeli graditi v Šetarovi hleve za 1200 pitancev, ki jih bodo v kratkem napolnili z mladim govedom.

V ZAVODJAH nad Šoštanjem so slovesno odprli obnovljeno šolsko poslopje. Hkrati so na njem odkrili spominsko ploščo kiparju Ivanu Napotniku, ki se je rodil in ustvarjal v tem kraju.

STEKLARNA ROGASKA SLATINA, ki slovi s svojimi kristalnimi in brušenimi izdelki, bo letos izvozila za 1.300.000 dolarjev blaga, to je približno 80 odstotkov celotne proizvodnje.

TOVARNA DOKUMENTNEGA PAPIRJA Radeče je v Franciji kupila dva stroja, s katerima bo že prihodnje leto lahko podvojila svojo proizvodnjo.

V TOPOLŠICI so v bolnišnici za pljučne bolezni slovesno odprli nov bolniški objekt Planika; s tem bo zmogljivost bolnišnice povečana za 107 postelj. V zgornjih treh nadstropjih so bolniške sobe z eno ali dvema posteljama, spodaj pa so kuhinja, jedilnica, laboratorij, rentgenske in operacijske sobe. Do »Planike« pelje nova, asfaltirana cesta.

V GORNJI RADGONI je delavska univerza organizirala ekonomsko srednjo šolo za odrasle. Letos se je prijavilo 46 rednih slušateljev, ki bodo po štiriletnem uspešnem šolanju prejeli diplome, enakovredne vsaki drugi ekonomski srednji šoli. Šolnino skupno s skriptami bodo v glavnem plačale delovne organizacije zaposlenih slušateljev.

DOBER IZVOZ KOČEVSKIH PODJETIJ. V prvih devetih mesecih so podjetja v kočevski občini dosegla za 40,9% večji izvoz kot lani od ja-

nuarja do konca septembra. Zlasti dobre rezultate v izvozu je dosegla lesna industrija »Inles«, ki je z 91,9% do konca septembra skoraj že povsem izpolnila svoj izvozni plan za leto 1964.

V KONJIŠKEM PODJETJU za proizvodnjo usnjarskih strojev »Kostroj« so odprli nove obratne prostore. Podjetje zaposluje 250 ljudi, med katerimi je precej strokovnjakov. Številni stroji z znamko »Kostroj« že nekaj let obratujejo v nekaterih afriških, ameriških in evropskih državah.

KMETIJSKA ZADRUGA LENDAVAL bo naslednje leto osušila in izboljšala 206 ha zamočvirjenih zemljišč, na katerih bodo pridelovali predvsem krmno za govedo. Pred kratkim so zgradili hlev za 200 krav molznic, za katere potrebujejo veliko krme.

TOVARNA POHISTVA OPREMALES v Novem mestu je na tujih tržiščih prodala tretjino svojih izdelkov in zanje iztržila okrog 100.000 dolarjev. Plan proizvodnje je preseгла za 6%.

NA VRTAČI POD SEMIŠKO GORO je zrastle nova Iskrina tovarna kondenzatorjev. V zadnjih 4 letih se je skoraj 3-krat povečalo število zaposlenih, bruto produkt pa je od začetnih sto milijonov narasel na dobri 2 milijardi. Trenutno pripravlja semiška tovarna opremo za neko tovarno kondenzatorjev blizu Bombaya v Indiji. Semiški strokovnjaki bodo vpeljali tudi tamkajšnjo proizvodnjo, hkrati pa usposablajo strokovne kadre iz Indije, ki bodo potem vodili indijsko tovarno.

Nicka Skubeta
ni več

V Adlešičih v Beli krajini je 27. septembra letos v 78. letu starosti prenehalo biti srce Nicka Skubeta, ki je skoraj 45 let živel in skrbno delal v ZDA.

V svoji najlepši moški dobi se je moral zaradi težkih gospodarskih pogojev na kmetiji, ki jo je bil prevzel, posloviti od mlade žene in otrok ter si poiskati zaslužka v prekomorski deželi. Številnim ameriškim Slovincem je bil Nick Skube iz Pittsburga (Ohio) dobro poznan, bodisi osebno kot sodelavec pri raznih društvih ali preko nekdanjega časopisa »Glas naroda«, katerega poverjenik je bil vrsto let.

KRANJSKA GORA je postala zimsko športno letovišče z mednarodnim slovesom. Londonska agencija, ki že trideset let vodi zimske športnike v Švico, Italijo in Francijo, je letos prvič vključila v svoj program tudi Kranjsko goro. Britanska letalska družba bo organizirala vsakodnevne polete. Prvi smučarji iz Anglije bodo obiskali Kranjsko goro že sredi decembra.

VELIKI DOHODKI IZ TURIZMA. V Jugoslaviji so od prvega januarja do konca septembra letos dosegli rekorden priliv deviz iz inozemskega turizma. Celotni dotok turističnih deviz v Jugoslaviji je do 30. septembra dosegel skoraj 50 milijonov dolarjev (točno 48,9 milijona dolarjev). Lani smo v tem obdobju ustvarili le 37,5 milijona, predlanskim pa komaj 21,9 milijona dolarjev.

MODERNIZACIJA POŠT V JUGOSLAVIJI. Že od 1. novembra so uvedene v poštne prometne nekatere izboljšave in modernizacije, da bo poštna služba v Jugoslaviji sodobnejša. Tako bodo poleg nočnih poštnih zvez z letali na liniji Zagreb—Dubrovnik—Split—Zadar—Zagreb uvedli nočne letalske poštno zveze še na relaciji Ljubljana—Zagreb—Beograd. Zlasti pa je dobrodošla uvedba raznih obrazcev, ki jih bodo izpolnjevali ljudje sami, s čimer bodo precej skrajšane dolge vrste v poštnih uradih.

PREBIVALCEM PODRAGE se je uresničila 60-letna želja — dobili so vodovod! Slovesna otvoritev vodovoda je bila resnični praznik vse vasi, saj so morali do zdaj nositi vodo tudi po več sto metrov daleč.

V BEOGRADU je na V. sejmu »Moda v svetu« dobila tovarna pletenin Angora iz Ljubljane »zlato košuto« za model ženske obleke z belim ovratnikom. Zlato srnico je dobila tovarna pletenin »Rašica« za otroški komplet, tovarna »Toko« pa je dobila diplomo za črno žensko torbico.

BEOGRADSKO PODJETJE »Rudnap« bo dobavilo Indoneziji 1000 velikih motornih valjarjev v vrednosti približno 5 milijonov dolarjev.

V BEOGRADU je bilo zasedanje V. kongresa jugoslovanskih strokovnjakov za radiologijo in jedrsko medicino. Izkušnje naših radiologov so zelo ohrabrujoče. Posebno zanimiv prispevek so izkušnje naših radiologov pri zdravljenju raka s telekobaltno terapijo. S triletno uporabo te metode so zaznamovali izjemne rezultate pri zdravljenju raka na ustju maternice. Približno 90% bolnic, pri katerih je bila bolezen v začetnem stadiju, so povsem ozdravili.

V PONIKVAH pri Dobropolju deluje zavod za mlajše invalide. V njem je zaposleno večje število mlajših delovnih invalidov, ki se pripravljajo, da se v delavnicah po svojih možnostih in sposobnostih naučijo posameznih poklicev.

Spretni prsti pod Rašico

IGOR PREŠEREN

»Tukaj je bilo še pred 15 leti vse porušeno, same zapuščene podrtije,« je z roko pokazala Marija Staretova na tri večja poslopja. »Potem smo začeli delati, obnavljati, popravljati...«

Šmarno goro, to značilno »dvoigrbo kamelo«, pozna ne le vsak Ljubljčan, marveč skoraj vsak Slovenec. In tudi za Rašico vedo vsi, saj je pod to razpotegnjeno goro vzhodno od Šmarne gore prvič zažarel kres upora proti fašističnemu okupatorju. Tu je že poleti 1941 počila prva partizanska puška na Slovenskem, prijazna vasica Rašica pa je bila še isto leto prva žrtev nemških okupatorjev, ki so septembra 1941 celo vas zažgali, prebivalce pa odgnali v strašna koncentracijska taborišča.

Če pozna vsak Slovenec Rašico, pa ve prav gotovo vsaka Slovenka za tovarno pletenin »Rašica«, ki leži v vasi Gameljne. Na tem mestu je bila pred vojno tekstilna tovarna, ki pa jo je vojna vihra uničila. Takoj po osvoboditvi se je zbralo nekaj deklet, marljivih pletilj, in v Tacnu pod Šmarno goro so ustanovile tovarno pletenin »Rašica«. To je bil skromen začetek: manj kot deset pletilj je prizadevno pletlo na starinskih strojih, v starem poslopju, ki je bilo vse prej kot sodobna tovarna.

Toda — iz malega raste veliko. Tudi tovarna »Rašica« se je razvijala. Počasi, prav počasi. Leta 1951 so začeli z udarniškim delom obnavljati zgradbe nekdanje tekstilne tovarne. In potem je tovarna rasla še in še. Zdaj je v tovarni zaposlenih nad 800 žena in deklet.

V pletilnicah in šivalnicah drdrajo stroji od jutra do večera. Tovarna dela v dveh izmenah. Kako tudi ne? Saj je naročil toliko, da jih komaj zmorejo. Delajo v dveh izmenah — dopoldne in popoldne.

»Doma sproti vse prodamo,« je razlagal mladi direktor Boris Lasič. »Že lani, še bolj pa letos, pa smo se uveljavili tudi v tujini. Računam, da bomo letos izvozili za dober milijon dolarjev.«

Milijon dolarjev ni šala, zlasti če pomislimo, da se morajo okusni in elegantni puloverji in

drugi volneni izdelki »Rašice« boriti na zahtevnih trgih ZDA, Švice, Italije, Nemčije in drugih dežel z veliko konkurenco. Naravnost stepejo pa se za izdelke »Rašice« v ČSSR, v Sovjetski zvezi, Poljski in drugih državah. Na modnih sejnih v Beogradu in Ljubljani si je tovarna priborila že precej laskavih odlikovanj.

»Letošnji plan proizvodnje bomo prav gotovo presegli — ustvarili bomo za več kot 2,5 milijarde dinarjev prometa,« je pojasnjeval direktor. »V tej vsoti je seveda vračunan tudi tisti milijon dolarjev, kar pomeni, da gre dobra tretjina naših proizvodov v inozemstvo.«

»Kaj vas najbolj teži v tovarni?« sem vprašal mlado pletiljo, Alojzijo Jauk, doma iz Gameljne.

Premerila me je z živimi, nekoliko nagajivimi očmi, in na sveža rdeča lica se ji je prikradel širok smehljaj. »O, marsikaj bi radi spremenili in izboljšali.«

Povedala je, da je v Gameljnah precej dolgočasno, ni nobene zabave, ne kina, ne drugih kulturnih prireditev. Primanjkuje samskih stanovanj in seveda tudi družinskih. Letos so sicer dogradili prvi blok, vanj se je vselilo devet družin. Ampak to je bore malo, skoraj bi rekli — kaplja v morje. Poročene žene imajo težave z otroki, ker primanjkuje ustanov za otroško varstvo. In še in še so pripovedovale delavke o težavah, o željah, o vsem, kar bo še treba popraviti.

No, pa to je le senčnata stran v našem življenju. Je pa še druga, bolj svetla. Dejstvo je, da se tovarna razvija in napreduje, da vse bolj in bolj prodira v svet, da osvaja tuja tržišča. Sredstev bo iz leta v leto več. Skoraj vsak mesec dobijo v tovarno kak sodoben avtomatski stroj iz inozemstva. To je za tovarno vesel dogodek, saj gre takrat ta ali oni izrabljeni stroj »v pokoj«.

Potem je še marsikaj razveseljivega. Podjetje skrbi za brezplačen prevoz delavk, ki se vozijo v tovarno iz okoliških vasi, iz Skaručne, Smlednika, Vodice, Most, Črnuč, Komende, iz Repenj, Rašice in drugih vasi. Imajo dva lastna avtobusa, ostale razvozijo avtobusi mestnega avtobusnega podjetja. V tovarni imajo že več let tople malice, ki so zelo poceni — stanejo le 50 din. Tudi kosila so skoraj smešno cenena — obrok velja komaj

Stamejčičeva svetovna rekorderka

Stamejčič World Champion

MARKO ŽVOKELJ

Naši športnici Draga Stamejčič (levo) in Olga Gere (desno) pod olimpijskim dežnikom. Posnetek je z olimpijskih iger v Tokiu

150 din, čeprav se s kosili vsi pohvalijo. V tovarni so lepo urejene sanitarne naprave, delavkam, ki imajo majhne otroke in nimajo možnosti, da jih oddajo v otroško varstvo, podjetje pomaga s tem, da jim skrajša delovni čas v tovarni in omogoči delo na domu.

»V našo industrijo je vedno težje dobiti novo delovno silo,« je razlagal direktor. »Zato lahko rečem, da so naša dekleta, čeprav tu in tam nekoliko godrnjajo, res zlata vredna.«

Tovarna rešuje pomanjkanje delovne sile na več načinov. Imajo štiri obrate v krajih, kjer je delovne sile, zlasti deklet, še precej; v Ambrusu, v Šentvidu pri Stični, v Moravčah in Horjulu. Zlasti prva obrata sta kar majhni tovarni, v vsakem dela skoraj sto žena.

»Naša perspektiva pa je seveda v sodobnih strojih,« je poudaril direktor Lasič. »Imamo jih že precej; upam, da jih bo vedno več in več. To pa pomeni, da bo tudi vedno več denarja, vedno več sredstev za osebne dohodke, za stanovanja in za druge potrebe. Morda bomo že prihodnje leto začeli graditi še dva stanovanjska bloka...«

Milijoni puloverjev in drugih pletenih izdelkov, ki nosijo naslov »Rašica — Made in Yugoslavia,« so prodrli v svet. Na vzhod in zahod. Lepi, topli in okusni izdelki. Pletenine, ki so jih izdelali spretni prsti deklet in žena pod Rašico.

Draga Stamejčič — a young athlete from Ljubljana, now living in Celje — is the first Yugoslav athlete to become one of the world champions.

Before leaving for Tokyo, she had equaled the world record in 80-meter hurdles with a time of 10,5.

This record was the result of 14 years of hard training on the track as well as of self-control and constant self-denial. From 1950, when the then 13 years old girl first went in for field and track events, she has been a continual and successful member of the Slovene and Yugoslav national teams taking part in the Balkan and European championships. Before she had set her latest record, she had already been our national champion in pentathlon, broad jump, and hurdles.

Owing to her latest record the first Slovene name has finally been entered on the list of world champions.

Draga Stamejčič, mlada atletinja iz Ljubljane, ki živi sedaj v Celju, se je kot prva med jugoslovanskimi atleti in atletinjami vpisala med svetovne rekorderje.

Na velikem atletskem mitingu pred odhodom na olimpijske igre je dosegla svetovni rekord v teku na 80 metrov z zaprekami s časom 10,5 sekund.

Rekord je rezultat 14-letnega marljivega dela na tekališču, vestnih in trdih treningov in številnih premagovanj in samoodpovedi. Od 1950. leta, ko se je 13-letna začela baviti z atletiko, je Stamejčičeva že neštetokrat nastopala v državni in slovenski reprezentanci, na evropskih in balkanskih prvenstvih in tudi uspehi niso izostajali. Pred dosego rekorda je bila Stamejčičeva že naša državna rekorderka v peteroboju, v skoku v daljino in v teku čez zapreke.

Z novim svetovnim rekordom pa je Stamejčičeva vpisala v zlate knjige svetovnih rekorderjev v atletiki slednjič tudi slovensko ime.

Zima

MISKO KRANJEC

Zima nas je popolnoma zaprla v sobo. Materina noga je gnala kolovrat, enakomerna pesem kolesa »žev-žev-žev« je polnila sobo. Zunaj je ležal sneg, po vrtu smo imeli nastavljene zanke in skobce.

Franc in Gusti sta zdaj vendarle češče prihajala k nam. Morebiti zgolj zato, ker več nista mogla po svojih poteh po naših vrtovih: bila sta brez obutve. Jeseni sem ju bil odkril, kam sta — zame tako skrivnostno! — vse leto uhajala: vrtela sta se okrog hiše, kjer sta se bila rodila. Tam so bili vrtovi, tam so bile prostrane pasike in tam sta posedala po ves dan, kdaj pa kdaj stopila h kateremu sosedu, najbrž tudi dobila jesti; zvečer sta se vračala.

Zdaj sta z isto mirnostjo posedala na klopi pri peči, odgovarjala našim, če so ju kaj spraševali, vzela kruh, če jima ga je mati ponudila, gledala sta na tablico, ki sem jaz na njo risal. Popoldne, ko ni bilo šole, sta često morala v bližnje gozdove nabirat dračja: oče in Marička sta jima dala vsak svoje strgane podplatnike, in takšna, prezebajoča, sta nabirala vej, ker sicer Marička ni imela s čim kuriti in ne kje kuhati.

Ob nedeljah smo — do adventa — hodili po porokah čakati, če kaj dobimo. Takrat sicer še ni bilo snega, a je že zeblo. Ko smo se vračali opolnoči, sta vedno rekla: »Tecimo!« Bili smo vsi bos in s tekom smo se do doma ogreli. V predpasnikih smo nesli domov vse tisto, kar smo dobili na teh bogatih gostijah. »Skopa hiša«, smo rekli, ali pa: »Dobri ljudje so tu doma!« To se je poznalo po naših predpasnikih: ali so bili bolj polni ali je bilo tam bore malo vsega. A kolikorkoli je že bilo — vse je bilo pomešano: meso, kruh, vrtaniki, pogače, celo gibanice smo vrgli zraven. A kaj vse to! Da je le pregnalo lakoto, da smo le kaj imeli še za naslednji dan.

Pred božičem me je Franci vprašal: »Greš ti s kom pet za novo leto?« — Bila je navada, da smo za novo leto in za tri kralje — vse na predvečer — hodili pet od hiše do hiše pesmi o Kristusovem rojstvu, za tri kralje pa pesem o obisku treh modrih v Betlehemu. Za to smo dobili povsod kos koruznih pogač. V naši ulici pri sosedovih

Odlomek iz zbirke »Imel sem jih rad«

so povsod bile samo dekleta in sem vedno hodil v družbi teh. To sem tudi zdaj Franciju povedal:

»Jaz grem vedno s sosedovima.«

Pomislil je, nato pa me zaprosil: »Še naju z Gustijem vzemite!«

Bil sem v zadregi. Dejal sem mu: »Moram dekleti vprašati...«

Nasmehnil se je in rekel: »Že vem — ne bosta hoteli!«

Tudi sam sem vedel, da ne bosta hoteli, ker bi nas tako bilo preveč. A nič manj je zaskrbelo mene, če bi nas bilo preveč: na pet delov deliti je kaj drugega kakor na tri! Zato sem mu svetoval:

»Pa pojdiva s kom drugim!«

Gledal me je nekaj časa in odvrnil tiho: »Nimava s kom...« Molčal sem. Bilo mi je neprijetno. Čez čas je on dodal z nekim naporom, kakor da se sramuje: »Z Gustijem sva lačna... Mariča nam nima kaj skuhati...«

Ta jezik sem razumel: Bil je jezik nas vseh revnih otrok, ki smo se preživljali pač, kakor smo vedeli in mogli. »Dobro,« sem rekel nazadnje.

Vsak dan smo imeli »vaje«. Dekleti sta se namrdavali: Gusti je le godrnjal zraven, a tudi Franc je imel hreščeč glas, skratka — boljše bi bilo, če nobeden njiju ne bi pel z nami. Bil sem jezen na njiju, ker nista znala peti, nase pa, ker sem ju pustil v našo družbo, a kaj — ko sta potrebovala vsakdanjega kruha v podobi koruznih pogač, ki nam jih bodo dale kmetice, ko bomo pod oknom na novoletni večer odpeli na kričav način svojo pesem.

In peli smo, od hiše do hiše. Skoraj tretjino vasi smo obhodili, ker bilo nas je pet in smo zatoorej toliko več peli, da se nam pri delitvi ne bi preveč poznalo. Peli smo nekoliko kričavo, Gusti nam je kvaril na moč, a kaj pesem! Mislili smo na pogače. Bila je zima in kruh se ni dal zlahka zaslužiti.

Dvakrat smo odnesli k sosedovim, preden smo končali. Ko smo si razdelili, je vsakdo dobil polno torbo lepih kosov koruznih pogač. In ko smo se mi trije vračali domov, je Franc dejal Gustiju: »Zdaj pa en teden ne bomo lačni!«

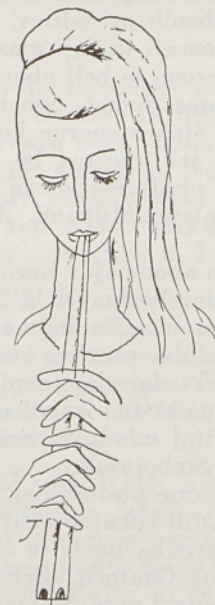
Toliko lepega zadoščenja je bilo v teh besedah.

Iščem

Iščem izgubljeno jutro,
zgubljen večer in poldne,
iščem cvetne liste z jablane,
jablanino milo senco,
sedem v travo v vrtu
in še čakam
kakor včasih — na pomenek,
iščem izgubljeno slutnjo in radost,
zgubljen smehljaj
in tisto melodijo.
Najdem bel oblak na praznem nebu,
v mrtvi vodi svoj obraz.

Čas

Čas mineva,
v minevanju odhajam,
trenutek za trenutkom
in nosim s seboj ljubo uro
z domače omare —
pustim jo na travniku,
naj zapojejo ptice njen napev,
ki je domačnost
in mir
in slovo.

Melinko
1964

Novi dan

Novi dan ima rumene liste v brezi
in v živi meji vrtnice,
v odprtih dlaneh ponuja pobeljeno hišo,
v hiši topel kot
s staro sliko na steni,
upanje v oknih.
Vse je še nedoživeto
in veter iz jesenskega gozda
mi prinaša govorico prihajajočih.

Ela Peroci

Bogata koncertna sezona

JANA MILCINSKI

Če ljubite glasbo, boste v Ljubljani gotovo prišli na svoj račun. Slovenska filharmonija in Koncertna direkcija Slovenije sta za letos pripravili bogat spored glasbenih prireditev, ki jih bodo izvajali najboljši domači in tuji glasbeni umetniki. Novost letošnje sezone je beli abonma, v katerem bodo nastopali samo domači umetniki in obsega tri simfonične in štiri komorne koncerte ter dva recitala. Program teh večerov bo zanimiv in sodoben, saj obsega predvsem imena sodobnih komponistov kot: Poulenc, Milhaud, Britten, Slavenski itd.

Programa dveh abonmajev simfoničnih koncertov sestavljajo standardna dela koncertne literature in nekatera novejša in manj znana dela. Od slovenskih del bo poseben dogodek izvedba Ostrčeve 2 suite, ki do zdaj še ni našla poti na koncertni oder in pa krstna izvedba »Kraške vasi«, ki jo je skomponiral mladi, že večkrat nagrajeni komponist Alojz Srebotnjak.

Posebno zanimanje poslušalcev bodo brez dvoma tudi letos vzbudili vokalno-instrumentalni koncerti, predvsem izvedba Bachove »Velike maše« v h-molu in Händlov Oratorij »Belsazar« pod taktirko gosta dirigenta Lovra Matačiča in v skoraj isti izvedbi kot na poletnih prireditvah v Dubrovniku.

Poleg domačih dirigentov Sama Hubada, Boga Leskoviča, Jakova Cipčija in Borisa Čampe, bo letos spet gost orkestra berlinski dirigent Kurt Sanderling, ki ga poznamo že od lani kot odličnega dirigenta. Še neznana gosta bosta tudi Edgard Deneux iz Bruxellesa in David Wooldridge iz Londona.

Kot koncertne soliste bomo poslušali res najboljše domače in tuje umetnike: pianiste Dubravko Tomšič-Srebotnjakovo, Philipa Entremonta, Gino Buchauer, violinista Igorja Ozima in Pino Carmirelli, duo Hildo in Antona Dermoto ter tri komorne ansamble: svetovno znane Zagrebške soliste, Münchenske trubadurje in komorni orkester festivala »Sacra musicale Umbra«.

Poročali smo že o uspelem gostovanju Pittsburskega simfoničnega orkestra: v februarju pa nam obetajo gostovanje Bramberških simfonikov z dirigentom Josephom Keilberthom.

Glasbenim prireditvam, ki jih organizirata Slovenska filharmonija in Koncertna direkcija Slovenije, se bodo pridružili še koncertni večeri

Radiotelevizije Ljubljana, Akademije za glasbo in drugih.

Ljubiteljem glasbe se obeta res pestra in bogata koncertna sezona. Tudi Celjani bodo lahko slišali več lepih koncertov, ki jih bodo izvajali domači in tuji umetniki. Na prvem koncertu so operni solisti, komorni zbor in simfonični orkester RTV Ljubljana izvajali koncertno izvedbo Gluckove opere »Orfej in Euridika«.

Stara Ljubljana
na otroških risbah

NEZA MAURER

Likovni oddelek Pionirskega doma v Ljubljani, ki zajema mlade ljudi od petega pa tja do sedemnajstega leta, nam je v tekočem letu pripravil že več uspešnih razstav. Med te spada razstava na temo Porušeno Skopje, dalje Kulturni spomeniki Škofje Loke in jeseni je bila odprta v atriju ljubljanskega magistrata razstava z naslovom Stara Ljubljana, ki je obiskovalce presenetila z bogastvom motivov, tehnike in barv. Razstavljenih je preko 70 risb, slik in grafik. Nikakor ne moremo pripisovati vsem enake dovršenosti ali umetniške moči, v vseh pa je čutiti nujno po izrazu lepote starih hiš, stopnišč, portalov, vodnjakov in z mansardami razčlenjenih streh.

Mnogi obiskovalci razstave so rojeni ljubljanci ali pa so že dolgoletni prebivalci našega glavnega mesta, pa hodijo od slike do slike, kot bi gledali nekaj povsem novega, nekaj kar sicer je v Ljubljani, a so jim lahko odkrile šele otroške roke. Razstava postavlja prednje svetilke, portale, jim čara stare vrtove — lepoto samo. V barvah je toliko topline, kot si jo komaj zmoremo predstavljati pod pojmom Stara Ljubljana — saj se nam zdi tam vse sivo in komaj verjamemo, da so hiše ob Ljubljanci najbolj pisane in žive v vsej Ljubljani.

Razstavljeni dela bi lahko razdelili v tri skupine: Najprej so risbe s svinčnikom, s kreda, z ogljem, pa perorisbe, laviranke in akvareli. Slednjič so tu še skupne, kolektivne risbe. Takšna je npr. slika Ob Ljubljanici, ki zavzema malodane vso dolžino stene in deluje mogočno, živo in resnično.

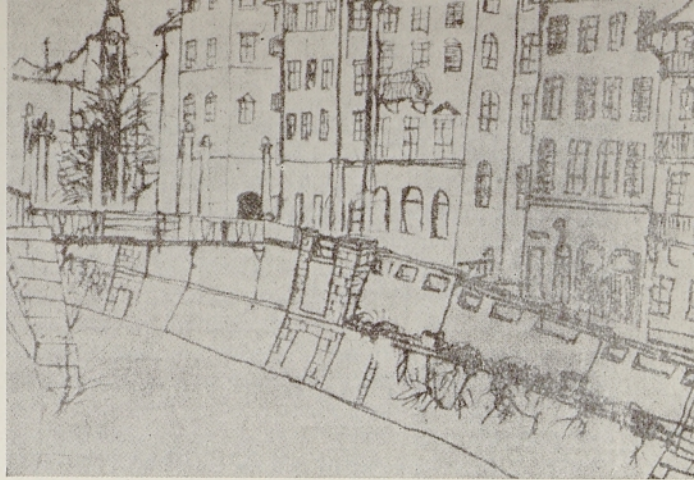
I. INDUSTRIJSKI BIENALE V LJUBLJANI je organiziral Mestni svet s sodelovanjem Zveze arhitektov, likovnih umetnikov, Gospodarske zbornice in drugih in je imel med razstavljavci nepričakovano lep odziv, saj se ga je udeležilo poleg Jugoslavije 11 tujih držav. Razstavljali so pohištvo, porcelan, steklo, športno opremo, igrače, tekstil, usnjarsko industrijo, elektrotehniko in drugo. Komisija je izbirala med 400 eksponati in najboljšje nagradila z zlatimi kolajnami. Največ priznanj so pobrali slovenski razstavljavci, med njimi je tri zlate kolajne dobil Marko Turk za sodobno oblikovane elektrotehnične aparate.

MNOGE RADIJSKE IGRE iz programa ljubljanskega radia so že večkrat izvajali v tujini. Največ uspeha je imela Cankarjeva »Zgodba o Šimnu Sirotniku« v radijski priredbi Mitje Mejaka, ki so jo izvajali v Švici, Italiji, na Madžarskem in Poljskem; pripravljajo pa jo tudi v Nemški demokratični republiki. Kosmačeva »Balada o trobenti in oblaku« v isti priredbi, je bila v radiu Nemške dem. republike ena najuspešnejših in največkrat predvajanih radijskih iger. Zdaj jo je pripravil tudi češkoslovaški radio.

NA TURNEJI PO NEMČIJI so bili naši književniki, kjer so nastopili v Dortmundu, Leverkusenu, Düsseldorfu in Frankfurtu. Udeležili so se je prof. Filip Kumbatovič, ki je predaval o razvoju slovenske lirike, prevajalec v nemščino dr. Franjo Smerdu ter pesnika Kajetan Kovič in Lojze Krakar. Brali so pesmi sedemnajstih slovenskih pesnikov; začeli so s Kosovelom in končali z Gregorjem Strnišo; pesmi so recitirali seveda v nemščini, le po eno svojih pesmi sta Lojze Krakar in Kajetan Kovič prebrala tudi v slovenščini.

SPOMINSKO PLOŠČO SKLADATELJU FRANU GERBIČU so odkrili v Cerknici in odprli njegov spominski muzej, v katerem je več skladateljevih pisem in rokopisov, redke izdaje njegovih del ter pred kratkim odkrita, s skladateljevo roko pisana partitura njegove opere »Nabor«. Slovesnost je bila ob 124. obletnici skladateljevega rojstva.

SLOVENSKI LITERARNI VEČER NA DUNAJU je pripravilo Avstrijsko društvo za književnost. Dr. Bratko Kreft in Filip Kumbatovič sta z uspehom predavala o stari in novi slovenski

Z razstave otroških risb: Stara Ljubljana

prozi in o razvoju slovenske poezije. Po predavanju je igravec Grasser iz Burgtheatra prebral v nemškem prevodu nekaj pesmi novejših in starejših slovenskih pesnikov. Največ aplavza je požela Kosovelova pesem. — Isto društvo pripravlja tudi predavanje o slovenski drami, ki jo bosta predstavila Vladimir Kralj in Lojze Filipič.

V CERKNEM SO PROSLAVILI 150-letnico rojstva velikega slovenskega matematika Franca Močnika. Društvo matematikov, fizikov in astronomov je za ta jubilej pripravilo popolno bibliografijo njegovih del, ki bo izšla pri Slov. akademiji znanosti in umetnosti.

CANKARJEV »MARTIN KAČUR« V ITALIJANŠČINI. Knjigo je izdala milanska založba Rizzoli, zelo lep in skrben prevod, ki ustreza ritmu Cankarjevega pisanja pa je oskrbel slovenski rojak profesor Ciril Kutin, ki že dolgo živi v Italiji. Prevodu je dodal obširen komentar, v katerem je natančno orisal Cankarja, njegovo delo in življenje.

NAŠI PRIPOVEDNIKI V NEMŠČINI. V eni najbolj razširjenih žepnih knjižic Fischer Bücherei je izšla 182 strani obsegajoča knjiga »Jugoslawien erzählt«. Uvrstila se je v posebno serijo sodobne proze. Izbor jugoslovanske proze zajema 16 avtorjev, od Slovencev Bevka, Prežihovega Voranca, Antona Ingoliča in Cirila Kosmača. Naše noveliste je izbral in prevedel na Dunaju živeči Alfred von Buttlar Moscon, ki jih je v predgovoru tudi karakteriziral.

SPORAZUM O KULTURNEM SODELOVANJU z Italijo za leti 1965 in 1966 je podpisan v italijanskem zunanem ministrstvu na podlagi konvencije o kulturnem sodelovanju iz leta 1960. Med drugim je bilo določeno, da bodo dosedanji lektorati italijanskega in srbohrvatskega jezika na univerzah v Zagrebu, Ljubljani, Firencah in Milanu razširjeni z lektorati za italijanski jezik in literaturo na univerzi v Beogradu in z lektoratom slovenske književnosti in jezika v Rimu.

Priznanje našim mladim glasbenikom

JANA MILČINSKI

O uspehu sedemnajstletnega violinista Gorjana Košute smo v »Rodni grudi« na kratko že poročali. Z violinistko Majdo Fajonovo — oba sta absolventa ljubljanske srednje glasbene šole — sta se v letošnjem poletju kot prva Jugoslovana udeležila tradicionalnega šolanja v znanem glasbenem campu v Interlochennu v ameriški zvezni državi Michigan in pri tem dosegla lepe uspehe. Oba sta se uvrstila med prvih deset violinistov ter svoji mesti v nenehnem dvomesečnem delovnem tekmovanju tudi obdržala, Majda se je uvrstila na tretji violinski pult; kvartet, v katerem je igrala, je bil izbran za častni recital in posnet za radio.

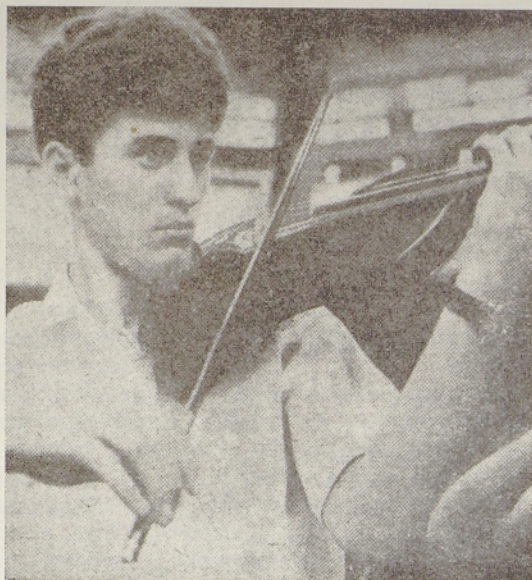
Gorjan je že po dveh tednih bivanja v Interlochenu nastopil na televiziji. Nato pa se je med 120 mladimi glasbeniki, ki so tekmovali, kdo bo kot solist nastopal z orkestri, uvrstil med pet najboljših violinistov in si tako priboril pravico igrati na častnem recitalu Paganinijev Capriccio št. 20. Poleg tega ga je doletela čast, da je na glasbenem festivalu z izbranim orkestrom Interlochenskega campa kot solist igral 1. in 3. stavek Mendelssohnovega koncerta za violino v e-molu.

Ob zaključku tečaja je orkester, sestavljen iz najboljših instrumentalistov na letovanju, v katerem sta igrala oba Jugoslovana, nastopil v Washingtonu. V prvem delu koncerta je spet nastopil kot solist naš mladi glasbenik in 5000 poslušalcev mu je navdušeno ploskalo.

Po končanem šolanju v campu so Gorjanu Košuti in Majdi Fajonovi ponudili 4-letno častno štipendijo na enem najboljših svetovnih konservatorijev, Eastmen School of Music v Rochestru v državi New York. Vendar sta se oba vrnila v Ljubljano, da bosta najprej zaključila šolanje na gimnaziji. Majda se je že odločila, da bo po končani maturi sprejela ponujeno štipendijo, Gorjan pa še ni popolnoma odločen, ali naj se povsem posveti glasbi ali pa naj študira medicino, ki ga tudi zelo veseli in zanima.

Marko Munih, eden naših najmlajših dirigentov je prejel štipendijo za izpopolnjevanje študija v inozemstvu.

Za glasbo se je odločil razmeroma pozno, saj se je šele s štirinajstim letom začel učiti klavir.

Mladi violinist Gorjan Košuta

Že pri klavirju je kmalu izkazal svoj glasbeni talent in je večkrat nastopal kot solist ter je na tekmovanju pianistov iz srednjih glasbenih šol iz vse Jugoslavije, dobil drugo nagrado.

Kasneje se je odločil za študij dirigiranja in je iz tega predmeta diplomiral na Akademiji za glasbo. Za dirigiranje Beethovnovе VII. simfonije je dobil Prešernovo nagrado za študente. Dirigiral je že simfonične orkestre slovenske, beogradske in sarajevske filharmonije, orkester akademije za glasbo in orkester RTV Ljubljana in je imel z njimi uspele koncerte. Za te uspehe je dobil Prešernovo štipendijo za izpopolnjevanje v inozemstvu in je pred kratkim odšel v Frankfurt, kjer bo leto dni študiral pri jugoslovanskem rojaku Lovru Matačiću. Po končanem študiju se bo vrnil v Ljubljano in bo sadove tega študija pokazal pri delu z orkestrom Slovenske filharmonije.

Nove knjige

Oglejte si, kakšne knjige so izšle zadnje čase v naših založbah in si izberite tiste, ki vas najbolj zanimajo in vam bodo najbolj všeč.

Državna založba Slovenije, ki skrbi predvsem za tisk zbranih del slovenskih klasikov, je izdala Lovra Kuharja - Prežihovega Voranca ZBRANO DELO — druga knjiga, ki vsebuje ponatis novel in črtic iz let 1939-41. Osrčje knjige predstavljajo novele, ki so pred leti izšle v zbirki »Samorast-

niki«. Te novele so napisane z izrednim umetniškim ognjem in sočnostjo ter sodijo med najbolj žive umetnine slovenske književnosti. Poleg »Samorastnikov« so objavljene tudi novele in črtice, ki so bile raztresene po raznih revijah in listih in jih zato širši krog bralcev ni poznal. Knjigi so dodane obširne literarno-zgodovinske opombe z nadrobnimi podatki o pisatelju in njegovem delu.

Založba Mladinska knjiga je ob 120-letnici rojstva Simona Gregorčiča izdala njegove »Poezije« z ilustracijami slikarjev Birolle in Koželja in s pesnikovo fotografijo na ovitku.

Mariborska »Obzorja« pa so izdala zbirko pesmi Srečka Kosovela: »Moja pesem«. V Pomurski založbi je izšla prva knjiga »Rdeči gardist« izpod peresa Miška Kranjca. To je zgodovinski roman o prekmurski kmečki proletarski revoluciji v letih 1918-19. V prvi knjigi pripoveduje pisatelj o burnih dogodkih v tistih usodnih poznojesenskih dneh leta 1918, ko se je ob vsesplošni zahtevi po samoodločbi narodov tudi v Prekmurju rodila želja po lastni zemlji. Brez voditeljev in brez točnih predstav o revoluciji so se Prekmurci vzdignili proti grofom veleposestnikom. Pisatelj je živo naslikal burna dogajanja tistih dni in upodobil celo galerijo junakov, ki so tako ali drugače posegli v revolucijo.

Druga knjiga, ki jo je v zadnjem času izdala Pomurska založba, je delo mladega pisatelja Draga Graha: »Konec pravljice«, kjer sta natisnjeni dve njegovi daljši noveli iz življenja mladih ljudi. Avtor v njih opisuje mladost in mladostna čustvanja ter prva spoznanja svojih mladih junakov, tisti čas, ko se pravličnost sanjske mladosti umika zrelejšemu pogledu na svet. Knjigo odlikujejo lepi opisi pokrajine in topel odnos avtorja do ljudi. Opremil jo je akademski slikar Jože Ciuha.

Knjiga Jožeta Javorška »Temperaturni list«, ki je izšla pri Mariborski založbi »Obzorja«, opisuje pisateljevo bivanje v Parizu, njegovo potovanje po Mediteranu od grških obal do francoske riviere, pa spet Pariz in nato Ljubljano. Vmes zdaj v obliki dnevnika, zdaj reportaže in eseja, potopisa in celo pesmi v prozi niza srečanja z ljudmi in mesti, s slavnimi sodobniki in kulturnimi spomeniki.

Po slovenski ljudski povesti se je vzgledoval pisatelj Matevž Hace v svoji knjigi »Tihotapci«, ki je izšla pri Državni založbi Slovenije. V njej ne manjka ne napete zgodbe ne ljudske šegavosti ne posebnosti; njegovo pripovedovanje ni v ničemer izmišljeno, temveč od začetka do konca izhaja iz resničnega življenja. Oblikovno nas pisatelj presenetil s svojim prvinskim poslušom, tenkočutnostjo in ljubeznijo, s katero opisuje življenje preprostega človeka.

Posebno pozornost med knjižnimi novitetami zasluži knjiga Dragotina Cvetka »Stoletja slovenske glasbe«. V njej je avtor zajel razvoj slovenske glasbe od prvih začetkov do danes in je name-

njena najširšemu krogu bralcev. To Cvetkovo delo je sad dolgoletnih raziskovanj in je važen prispevek v slovenski muzikološki literaturi. Knjiga je pisana živo in neposredno in čeravno obravnava na znanstven način, je razumljiva slehernemu bralcu. Ob tej knjigi se bo seznanil z bogastvom slovenske glasbene preteklosti pa tudi sedanosti. Cankarjeva založba je oskrbela lepo izdajo z 48 ilustracijami na umetniškem papirju: opremo pa je zaupala arhitektu Branku Simčiču. Prav bi bilo, da bi to delo izšlo v tujih jezikih, da bi se tudi mednarodni svet lahko seznanil z dosežki slovenske glasbe in jih uporabil v ustreznih zgodovinskih publikacijah, ki obravnavajo evropsko in svetovno glasbo.

Kot poslednjo novost naj omenimo še Francoski in slovenski slikovni besednjak, ki ga je izdala Mladinska knjiga v svoji zbirki: »Tuji jeziki v besedi in sliki.«

Knjiga, ki jo bomo spet in spet z veseljem vzeli v roke

Ne verjamete? Pa je le res! To je knjiga Slovenskih narodnih pravljic, ki jo je letos že četrtrič v odlični opremi in izpopolnjeni obliki izdala Založba Mladinske knjige v svoji knjižni zbirki »Zlata ptica«. V tej zbirki izhajajo knjige najlepših pravljic in pripovedk iz svetovne književ-

SLOVENSKE
NARODNE
PRAVLJICE

nosti in prav knjiga Slovenskih narodnih pravljic je ena najlepših, ki so izšle doslej.

»Pravljica lahko priklene nase ne samo otroka, ampak tudi odraslega človeka, zlasti če jo pripoveduje mojster. V takem primeru poslušanje pravljic ni samo kratkočasje, ampak pomeni svoje vrste umetniško doživetje...« je v spremni besedi med drugim napisal etnograf Milko Matičetov.

Zato bi bilo prav, da bi knjiga Slovenskih narodnih pravljic domovala v slehernem slovenskem domu; pa ne samo pri nas, v Sloveniji, marveč prav tako in še bolj v slehernem slovenskem domu v tujini. Starejšim bo osvežila spomin na pravljice, ki so jim jih v srečnih otroških letih pripovedovale matere, babice in dedki; in te iste pravljice bodo zdaj sami povedali svojim otrokom in svojih otrok otrokom in jim s tem vzbudili ljubezen do rodne zemlje in domače govorice.

V tej zbirki so zbrane slovenske ljudske pravljice zadnjih sto let iz vseh predelov Slovenije, nekaj tudi iz slovensko govorečih krajev onstran državne meje iz Koroške in Beneške Slovenije. Knjigo krasita dve izvorni barvni ilustraciji Maksima Gasparija.

Nov prospekt Gorenjske

Letos je izdala Gorenjska turistična zveza v Kranju turistično propagandni folder o Gorenjski. Edicijo je zasnoval in uredil Joško Dolničar, akademski slikar Maksim Gaspari pa je s svojimi prijetnimi domačimi podobami napolnil eno celo stran folderja. Na tej strani so prikazane lepote in posebnosti ljudskega življenja na Gorenjskem. Iz rahlo nakazane podlage iz gorenjskih čipk izstopa osem razsejanih Gasparijevih pogob s svojim krepkim koloritom. Ob zgoščenem spremnem besedilu (v slovenščini, srbohrvaščini, angleščini, francoščini, nemščini in italijanščini) zažive pred nami stare gorenjske noše, gorenjska arhitektura z visečimi nageljni, krčma s harmonikarjem, kozolec, kropski vigenc, vrnitev s planine, lovec, poskočni ples. Tudi naslovna stran prospekta je Gasparijevo delo. Druga stran folderja vsebuje strnjen opis Gorenjske, ob preglednem zemljevidu pa se razvrščajo barvni posnetki Bleda, Skofje Loke, Bohinja, Kranja, Tržiča, Skrlatice, Radovljice in Jezerskega. Sodim, da bi moral biti ta prospekt po svoji umetniški kvaliteti in po svoji turistično propagandni povednosti kakor tudi po svoji grafični izdelavi (tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana) vzor našim bodočim edicijam te vrste.

Dr. Niko Kuret

Ta zares lepi turistični prospekt smo priložili tej izdaji Rodne grude. Prepričani smo, da ga bodo naši naročniki prav veselili.

Uredništvo

To in ono o naši mladini

Šolanje tujih državljanov pri nas. Pri nas študira sedaj okrog 1720 tujih študentov, od teh je 1337 jugoslovanskih študentov. Svet za vprašanja šolanja tujih državljanov je na svoji seji proučil ukrepe, ki naj bi pomagali pri uspešnem obvladovanju predavanj in skrajšali študij tujim študentom. Posebno pozornost so posvetili prvega letu, ko tuji študentje obiskujejo naše jezikovne tečaje. Tuji študentje se največkrat odločijo za študij medicine in tehničnih znanosti.

160 štipendij za specializacijo v tujini bo podelila komisija za kulturne zveze s tujino. Diplomirani študentje univerz, sodelavci in znanstveniki inštitutov in nadarjeni umetniki bodo lahko kandidirali za štipendije za 27 držav. V naslednjem letu pa bo razdelila komisija tudi okrog 220 štipendij za pedagoge, ki poučujejo tuje jezike.

22 jugoslovanskih mladincev je odpotovalo v Alžirijo, kjer bodo sodelovali v delovni akciji alžirske mladine v Kabiliji.

3000 brucov se je letos vpisalo na ljubljansko univerzo; sprejeti so bili vsi, ki imajo ustrezno srednješolsko izobrazbo, le na medicino so nekaj študentov odklonili, ker na sprejemnih izpitih niso pokazali zadostnega znanja.

V Beogradu so zgradili nov mladinski dom, ki so ga odprli v počastitev 20-letnice osvoboditve glavnega jugoslovanskega mesta.

»Julij Cezar« v izvedbi odra mladih. V želji, da bi oživili amatersko gledališko dejavnost, se je v Kopru zbrala skupina mladih ljudi iz koprskih šol in organizirala Oder mladih. Za začetek letošnje sezone in v počastitev Schakespearovega jubileja so z lepim uspehom uprizorili »Julija Cezarja«.

V Ajdovščini je med dijaki in študenti precej zanimanja za brezobrestna posojila, ki jih daje občinska komisija. Pravico do posojila imajo vsi dijaki in študenti občine. Pravilnik določa, da se odličnim študentom zmanjša obveznost za 70 %, prav dobrim za 40 % in dobrim za 20 %. Študentom pa se zmanjša obveznost za vračanje posojila za 75 %, če končajo študij v rednem roku.

Katorice—Maribor. Sodelovanje med poljskimi študenti iz Katovic in študenti iz Maribora, je že tradicionalno. Tudi letos so se medsebojno obiskali. Mariborski študentje so si med štirindvajsetdnevni bivanjem na Poljskem ogledali vsa večja mesta in študentske centre, poljski študentje pa so si ogledali Ravne, Velenje, Ljubljano, Postojno, Rijeko, Opatijo, Dubrovnik, Sarajevo in Zagreb. Z bivanjem v Jugoslaviji so bili poljski študentje zelo zadovoljni in so še utrdili vez Katorice—Maribor.

Slovenski alpinisti osvojili deset vrhov v Kordiljerah

Diez Cimas de las Cordilleras
Conquistadas por los Alpinistas Eslovenos

MARKO ŽVOKELJ

Durante su permanencia de dos meses en América del Sur, una expedición alpinista eslovena asaltó diez picos de la Cordilleras de los Andes, no vencidos aún por los hombres. A tres de ellos, en el ramal de Candoririx le dieron los siguientes nombres: Pico de Yugoslavia (5.505 m.), Pico de Reya (en honor de un celebre alpinista esloveno) y Pico de Eslovenia. Los restantes siete picos quedaron aún sin nombres porque varios ramales no están dibujados en las cartas geográficas. Los nombres los adquirirán más tarde, de acuerdo con la sociedad Andina Boliviana.

Durante su viaje la expedición ha tendido varios encuentros con nuestros compatriotas. Al llegar a Buenos Aires fue saludada en el barco por un grupo de nuestros compatriotas residentes en esta ciudad. A pesar de ser un encuentro muy fugitivo se desarrolló en forma cordial y amistosa. En el viaje de retorno los miembros de la expedición visitaron a nuestros compatriotas de Montevideo siendo invitados por la Primera Sociedad Eslovena de Prekmurje y la Sociedad Bratstvo. En todos los encuentros con los compatriotas, nuestros alpinistas se llevaron una gran impresión y recuerdos imborrables.

Dva meseca se je mudila v Južni Ameriki, v pogorju Andov slovenska alpinistična ekspedicija, ki je zasedla deset še neosvojenih vrhov. Skupno pa se je naša odprava v Ande povzpela na 32 vrhov. Med vsemi bo najzanimivejši Huayna Potosi (6094), Condoriri (5656) in Pico del Norte (6030), najvišji in najzanimivejši pa je bil Illampu, visok 6362 m.

Od tega so tri že poimenovali in sicer: Pico Jugoslavija (5505 m) v skupini Condoririx, Pico Reya v spomin znanega slovenskega alpinista ing. Reye, ki je v isti gorski skupini in Pico Slovenija, snežni vrh v isti skupini. Za drugih sedem vrhov še niso znana imena, ker velik del teh gorskih skupin kartografsko še ni obdelan in so si naši alpinisti napravili skice vrhov, ki so jih zasedli.

Foto: F. Savenc

Počitek na prelazu Zongo

Poimenovali pa jih bodo šele pozneje v dogovoru z alpinističnim društvom »Andina Boliviana«.

Udeleženec te ekspedicije Lojze Šteblaj nam je povedal, da je le »nesrečen slučaj« preprečil, da niso mogli našim izseljencem predvajati skioptičnih slik naše ožje domovine in pa nekaj pretresljivih dokumentov o katastrofi v Skopju.

Že na poti v Buenos Aires so se na ladji seznanili s skupino naših rojakov in jim obljubili, da bodo predvajali slike s krajšim predavanjem. Ko pa se je ladja zadržala v Buenos Airesu, štiri dni niso smeli na kopno, ker nekatere formalnosti z vizami niso bile opravljene. Po teh štirih dneh so jih oblasti takoj vkrcale na vlak in odpeljale naravnost v La Paz. Tako za srečanje z rojaki praktično ni bilo nobene možnosti.

Po povratku v Buenos Aires pa so želeli naši alpinisti držati dano obljubo ob prihodu. Toda našim rojakom posnetki in nekaj besed o domovini ni bilo danih. Ko so šli naši s postaje v hotel in se nato vrnili na postajo, je medtem iz opreme izginila škatla z diapozitivi. Tako spet ni preostalo drugega kot nekaj prijateljskih besed.

Na povratku so imeli v Montevideu več sreče. Tu so velike skupine naših rojakov in tako so bili gostje prvega društva prekmurskih Slovencev. Naše alpiniste je presenetilo, da je skupina tako močna, da lahko izdaja svoje glasilo. Bili pa so tudi gostje društva »Bratstvo« in se podrobno seznanili z društvenim življenjem.

Ob odhodu je bilo vsem hudo, zlasti pa našim fantom, ki se redko odpravijo na tako dolgo pot, da niso mogli posredovati našim rojakom koščka domovine v sliki.

JANEZ MENART

ČUJ, ŽE URA POLNOČ BIJE.
STARO LETO JE ŽE MIMO.
HITRO SVEČICE PRIŽGIMO,
DA NAM NOVO VSEM ZASIJE.
SVEČKE BELE IN RDEČE,
DA BILO BI MNOGO SREČE.

RDEČE SVEČKE, DA DOBROTA
ZMEROM BI BILA MED NAMI,
BELE SVEČKE, DA MED NAMI
NE POSTAL BI KDO SIROTA.
IN ŠE SVEČKO, DA NA SVETU
NE BILO BI VOJN V TEM LETU.

HITRO SVEČICE PRIŽGIMO,
SVEČKE BELE IN RDEČE,
DA BILO BI MNOGO SREČE.
STARO LETO JE ŽE MIMO:
ČUJ, ŽE URA POLNOČ BIJE...
NOVO LETO NAJ ZASIJE!

Jurček in Pika v novoletni noči

ELA PEROCI

Da bi le bilo vedno tako lepo za novo leto, kakor je bilo takrat. Vsi smo bili doma, vsi smo bili zdravi in dobre volje, ogenj v peči nam je grel hišo, dišalo je po orehovi potici in po kuhanem vinu, iz srebrnega in zlatega papirja smo rezali zvezdice, zavijali smo bonbone, zvonili smo s steklenim zvončkom, piskali na stekleno trobeno in potem vse te igrače obesili na novoletno jelko, ki je stala sredi mize. Ko smo jelko okrasili, kolikor smo le mogli lepo, smo jo občudovali. Posedli smo po tleh in zapeli o dedku Mrazu. Takrat nas je mama poklicala k večerji.

No, seveda, to je bila tista prilika, da je nekdo od domačih prižgal svečke na novoletni jelki in razvrstil po mizi novoletna darilca.

To z darilci je ob vsakem novem letu enako lepo. Z velikim pričakovanjem smo odvijali zavojčke, medtem ko so prasketale svečke na drevescu in bila sem veselo presenečena. Dobila sem tople nogavice. Vsako leto mi pripravijo domači tople nogavice in vsakokrat sem enako veselo presenečena, kajti vsakokrat so drugačne barve. Dobila sem modre nogavice in Jurček je dobil avtomobil. Vsako leto dobi avtomobil ali avtomobilček in jih ima že nekaj, najrazličnejših velikosti in vsakega je enako vesel. Pika je dobilo punčko, najmanjšo med vsemi punčkami, ki jih je že imela. Prav zato, ker je bila to zdaj njena najmanjša punčka, je kar vriskala in pela od sreče. In še vsi drugi odrasli in otroci pri hiši so dobili darilca, ki še niso bila nikoli tako prisrčna in še nikoli s takšno ljubeznijo pripravljena.

Kako lepo je slovo od starega leta. Zdaj bo prišlo pa novo leto. Tudi jelka sredi mize še ni tako žarela.

Ugasnili smo svečke in prižgali veliko luč. Mama je še naložila v peč, da bi nam bilo še bolj toplo.

Poiskali smo igro človek ne jezi se, pripovedovali smo si šale in zgodbe, pili in peli in jedli smo in bili smo tako dobre volje, kakor da so minili vsi šolski dnevi, vse skrbi, vse hude ure in je pred nami sama sreča, prazniki in nedelje in počitnice na morju in v hribih.

otroci berite

Pika je s svojo najmanjšo punčko na pručki poleg peči zaspala. Mama jo je dvignila v naročje in jo je hotela odnesti v posteljo, tedaj pa se je Pika zbudila in vzkliknila: O, ne! To pa ne! Tudi jaz bom čakala na novo leto. Saj ne spim.

Ura se je bližala polnoči in nismo niti vedeli kdaj in kako se je pričelo novo leto. Ob dvanajstih smo si želeli srečo in smo hoteli oditi spat.

Zakaj greste že spat? je vprašala Pika. Počakajte, saj se še ni nič zgodilo.

Kaj naj bi se zgodilo? smo se začudili.

Če se je pričelo novo leto, se mora nekaj zgoditi, je rekla Pika. Obula si je škorenjčke in zbežala na cesto. Za njo je zbežal še Jurček.

Kakor dva vesela ptička sta stopala po snegu, ki se je v mesečini lesketal.

Gledam za njima in vidim, kako pade v vsako stopinjo zvezda z neba. Hitim, da bi katero pobrala, a mi vsaka v roki ugasne in se stopi.

Jurček in Pika bežita po tihi novoletni ulici v dremajoče novoletno mesto. Ustavita se pred veselo razsvetljeno hišo, iz katere se sliši godba.

Tu plešejo in ko je plesa konec, odpro okna, da bi videli, kakšna je novoletna noč.

Jurček in Pika sta se držala za roke in gledala, kako so se veselili ljudje sklanjali skozi okna.

Kaj bi pa vidva rada? so ju vprašali.

Srečno novo leto vam želiva.

Srečno novo leto tudi vama!

Odvezali so balončke, ki so jih imeli obešene pod stropom in jima jih spustili skozi okno.

Vsi balončki so za vaju.

A glej, odneslo jih je visoko, nad hišo, visoko nad mesto. Razgubili so se in Pika bi skoraj zajokala.

Nikar ne joči, ji je rekel Jurček, ko je srečno novo leto.

Srečno novo leto, srečno novo leto, je napol v joku ponavljala Pika. To bi morala nekam zapisati.

Nič lažjega kot to, je rekel Jurček. Zapišiva na ta avtomobil.

O, kako lep avtomobil je to, ves je zasnežen. Moral je priti od daleč. Želiva mu srečno novo leto.

Tako sta se pogovarjala in hodila okoli zasneženega avtomobila kakor Janko in Metka okoli medenjake hišice.

S prstom sta pisala vsak na drugi strani:

Srečno novo leto!

Foto: Jože Gal

Smučarja ob mariborskem ribniku

Takrat se je v avtomobilu nekaj zganilo in odprla so se vrata.

Kdo sta, ki me budita iz sladkega spanja? ju je vprašal mladenič z rdečo smučarsko kapo na glavi.

Samo midva sva, Jurček in Pika in ti želiva srečno novo leto.

Kaj pravita? Novo leto je že?

Seveda. Zdavnaj je ura že odbila polnoč.

Jaz sem pa Januar in sem zaspal. Hvala lepa, ker sta me zbudila, jima je še rekel, potem se je odpeljal, kakor bi ga veter odnesel po novoletni cesti v novoletno deželo in tisti, ki so bolj rahlega spanja, so odpirali okna, ker se jim je zdelo, da so nekaj slišali. In niso videli nič drugega kakor luči in zvezde kako ugašajo, da bi zaspale.

Le Jurček in Pika še nista zaspana. Mahata za avtomobilom, ki ga nikjer več ni.

Končno se obrneta proti domu, zadovoljna, ker bosta zdaj lahko pripovedovala, kako sta zbudila Januarja.

In v njune stopinje v snegu so popadale zaspane zvezde. Ne poskušam jih pobirati, ker že vem, da bi se mi v roki stopile.

Stoji Louis Bele, sedita: njegov najboljši prijatelj Frank Plut s katerim sta pogosto nastopala v duetu in Tone Epih, ki je nastopal v kupletih, od katerih je nekatere tudi sam sestavil

Spomini na Lojzeta Beleta

TONE EPIH

Letos 18. decembra bo preteklo deset let, odkar je prezgodaj utihnil glas med ameriškimi Slovenci nekdanj tako znanega pevca Lojzeta Beleta. Prav je, da se ga ob tej obletnici spomnimo vsaj s skromno besedo.

Lojze Bele je bil rojen 7. junija 1895 v Težkih vodah pri Novem mestu. V mladih letih je zapustil domovino in se naselil v ZDA, v Clevelandu. Tu se je takoj aktivno vključil v kulturno življenje Slovencev. Bil je član društva »Vodnikov venec«¹ SNPJ, dramske skupine »Ivan Cankar«, pevskih zborov »Edinost«, ki jih je vodil Primož Kogoj, socialistične »Zarje«, ki jo je vodil Ivan Ivanuš ter Glasbene matice, ki sta jo vodila takrat Ivan Zorman in pozneje tudi še sedanji dirigent tega zbora Tone Šubelj.

Nemajhne so zasluge Louisa Beleta, tega požrtvovalnega, zavednega in za slovensko stvar navdušenega človeka pri kulturni dejavnosti naših clevelandskih Slovencev v preteklih desetletjih.

Bil je eden glavnih nosilcev in razširjevalcev prelepe slovenske besede, še bolj pa slovenske narodne in umetne pesmi. Kot solist samouk je izredno uspel. Pel je težke in odgovorne vloge v večini svetovno znanih oper; posebej pa mu je bila pri srcu naša narodna pesem. Njegov močan in lep lirični tenor so poslušali mnogi širom po Ameriki. Poznan je bil tudi kot odličen organizator. Sodeloval je na vseh večjih prireditvah, iskal in zbiral talente, navduševal in prepričeval. Nikoli mu ni bilo žal ne časa ne truda, ki ga je z veseljem dajal za dvig in napredek slovenske kulturne misli.

Kdor ga je poznal in kdaj poslušal, ne bo nanj nikoli pozabil, kajti pokojni Louis ni bil le umetnik, bil je tudi velik kot človek, prijatelj, velik humanist — Slovenec z vsem svojim srcem!

Iz Francije

Pomembno slavlje v Sallauminesu

TONE KUKOVICA

Sredi oktobra je bilo mesto Sallaumines v pokrajini Pas de Calais v Franciji središče pomembnih slovesnosti. Tamkaj se je namreč mudila v dnevih od 16. do 20. oktobra delegacija trboveljske občine, ki je vrnila obisk predstavnikom občine Sallaumines. Namen njenega obiska je tudi bil, da podrobno sestavijo program skupnega dela obeh pobratenih rudarskih mest.

V delegaciji so bili najvidnejši predstavniki trboveljske občine, in sicer predsednik občine Ado Naglav, tajnik Alojz Trpin, sekretar občinskega komiteja ZKS Jože Cestnik, predsednik občinskega odbora SZDL Stane Hodej, predsednik občinskega sindikalnega sveta Jože Laznik, predsednik trboveljske podružnice Slovenske izseljenske matice Tone Kukovica, predsednik športnega društva Rudar Hinko Vauhnik, podpredsednik okrajne skupščine Tone Koprivnikar, predsednik občinske skupščine Zagorje Dušan Kolenc in predsednik občinske skupščine Hraštnik Milan Babič.

Delegacijo so v Sallauminesu zelo toplo sprejeli. Slavnostni uradni sprejem je bil 18. oktobra dopoldne v svečani občinski dvorani.

Zupan Jules Thell in predsednik trboveljske občinske skupščine Ado Naglav sta v svojih pozdravnih govorih naglasila pomen akta o pobra-

tenju obeh rudarskih mest, ki bo še okrepilo tradicionalno prijateljstvo, ki se je utrdilo v drugi svetovni vojni v borbi proti fašizmu.

Ob tej priložnosti so predsedniku občinske skupščine Trbovlje kot prvemu najzaslužnejšemu občanu podelili novo ustanovljeno medaljo časti občine Sallaumines.

Popoldne pa je koordinacijski odbor naših izseljenskih organizacij, v katerem so bili predstavniki Udruženja Jugoslovancev v Pas de Calaisu, društva Posmrtninski sklad in sindikalne jugoslovanske sekcije, organiziral kulturno prireditev, ki je bila zaradi obiska naše delegacije združena tudi z letošnjo proslavo dneva republike — 29. novembra. Tako so naši rojaki v Franciji letos prvi praznovali ta naš pomembni državni praznik. Prireditve se je udeležilo okrog 250 rojakov iz Pas de Calaisa. Navzoč je bil tudi jugoslovanski veleposlanik iz Pariza Mita Miljković s člani poslaništva. Udeležil se je tudi dopoldanskega uradnega sprejema delegacije na občini.

V imenu delegacije je na družabni prireditvi pozdravil navzoče predstavnik Slovenske izseljenske matice Tone Kukovica, ki je naglasil neomajno navezanost naših izseljencev na rodno zemljo, kar dokazujejo vsakoletni številni obiski. K dnevu republike so rojakom čestitali predsednik trboveljske občinske skupščine Ado Naglav ter jugoslovanski veleposlanik Miljković.

Veselo razgibana prireditev se je zavlekla v kasno noč. Izrekli so mnogo iskrenih zdravic v pozdrav delegaciji z željo, da bi pobratenje obeh rudarskih mest spletlo še nove tople vezi med nami.

V naslednjih dneh so se člani delegacije, da bi bolje spoznali delo in življenje v pobratenem mestu, razgovarjali s člani federacije sindikata rudarjev za bazen Pas de Calais ter z vodstvom KPF za Pas de Calais. Obiskali so tamkajšnjo dekliško šolo, ki bo navezala stike z osnovno šolo »Tončke Čečeve« v Trbovljah. Obiskali so še več drugih ustanov ter na strelišču pri trdnjavi v Arasu počastili spomin 200 padlih borcev odpora.

Program izmenjav in navezavanj stikov v okviru pobratimskega akta, ki so ga sestavljali in sprejeli ob obisku delegacije, predvideva za leto 1965 izmenjavo otrok med počitnicami, navezovanje neposrednih stikov med dvema šolama, športnimi društvi, sindikalnimi organizacijami rudarjev, filatelisti in drugimi zbiralci, medsebojno dopisovanje mladine, gostovanja kulturnih skupin iz Trbovelj ob raznih praznovanjih rojakov v teh krajih, izmenjavo razstav (gospodarskih in umetniških) itd.

Novoporočeni par Johann in Vilma Svetec v Heeren — Werve

Iz Nemčije

KMALU SE BOM VRNIL DOMOV

Vašo revijo redno prejemam in mi je v veliko zadovoljstvo. Komaj čakam vsake nove številke. Pošiljam vam fotografijo z moje poroke. Moja soproga je doma tukaj v Heerenu. Tudi ona rada prebira Rodno grudo in se vneta uči slovenščine. Nameravam se spet vrniti domov, pa bi rad vedel glede carine, kateri predmeti so prosti carine za nas, ki smo tukaj na delu nad dve leti? Pričakujem vašega odgovora. Prihodnjic vam napišem kaj več o svojem življenju tukaj.

Johan Svetec, Heeren - Werve

Toplo čestitamo k poroki in vam želimo vso srečo na skupni življenjski poti. Na vaše vprašanje glede carine pa vam bo naše tajništvo pismeno odgovorilo.

Beneški fantje so letos napravili zelo uspešno turnejo med naše rojake v Nemčiji in Franciji. Posnetek je z njihovega nastopa v Stuttgartu

Foto: Jakopin, Stuttgart

Naši rojaki iz Stuttgarta ob nastopu Beneških fantov

Foto: Jakopin, Stuttgart

Iz SDA

JUBILEJI SLOVENSКИH NARODNIH DOMOV

V oktobru so trije slovenski narodni domovi proslavili 45-letnico svojega obstoja. Najprej je imel jubilejno slavlje Slovenski narodni dom na 80. cesti v Newburghu, in sicer v soboto 10. oktobra. Teden kasneje, 17. oktobra je bila proslava 45-letnice Slovenskega narodnega doma v West parku, naslednji dan, v nedeljo 18. oktobra pa Slovenski dom na Homes ave. Kakor poroča clevelandski Our Voice, je bila na vseh prireditvah prav lepa udeležba. K lepim društvenim jubilejem tudi naše čestitke.

Iz Argentine

JUGOSLOVANSKI TEDEN V ARGENTINI

Naša naselbina v Argentini je letos posebno slovesno počastila rojstni dan nove Jugoslavije 29. november. V ta namen je organizirala vrsto prireditev, ki so bile tekom tedna, imenovali so ga jugoslovanski teden. V okviru jugoslovanskega tedna so bila razna predavanja, kulturne prireditve, predvajali so jugoslovanske filme itd. Organizirali so tudi razstavo fotografij in slik iz Jugoslavije, ki prikazujejo današnji napredek naše rojstne domovine in lepote njenih krajev.

Folklorna skupina Ljudskega odra v Buenos Airesu

O prireditvah jugoslovanskega tedna v Argentini pravil posebno izdajo z izbrano vsebino, posvečeno napredku Jugoslavije.

O prireditvah Jugoslovanskega tedna v Argentini bomo še pisali v prihodnji številki.

ZA ZBLIZANJE IN PRIJATELJSTVO

Želja slovenskih izseljencev, ki živijo v Argentini, je, da bi se njihova naselbina lepo razvijala in napredovala. K temu pa lahko pripomore le skupno delo, skupna prizadevanja na vseh področjih: na kulturnem, socialnem in športnem, kar bi bilo v korist vseh.

Vsi, ki tako mislijo in žele, so se zbrali in predlagali ustanovitev posebnega odbora, ki so ga imenovali: Odbor za prijateljsko zblizanje. V ta odbor so izvolili ljudi iz svoje srede, ki so jim najbolj zaupali, da bodo lep namen in želje tudi uresničili.

Odbor je sestavil lep in zanimiv načrt dela:

1. Zblizanje in prijateljstvo slovenske naselbine,
2. Soglašanje z vsem, kar bi pospešilo razvoj naše skupnosti,
3. Medsebojno spoštovanje,
4. Kulturni dvig slovenske naselbine,
5. Resnično sožitje.

V odboru so: Ferruccio Baschi, Nestor Škof, Roberto Lepovšček, Mario Turel, Luis Štok, Luis Pičulin. Roberto Mislej, Edvardo Mozetič, Angel Micozi in Rodolfo Mozetič.

Izvolitev tega odbora je zlasti pozdravila naša mladina kakor tudi drugi napredni rojaki, ki težko čakajo ukrepov za nadaljnje tesnejše sodelovanje.

Doslej se je v naši naselbini odvijalo delo v treh slovenskih društvih v Villa Devoto, ki so delovala brez vsakih stikov in tako njihove sile počasi izgubljajo svojo moč. Zakaj se ta društva ne bi združila v eno samo močno društvo in skupaj delovala? Saj če bomo delali tako kakor doslej, ni več daleč čas, ko bomo morali reči, da naših slovenskih društev tukaj ni več.

Če vprašamo zakaj to že ni bilo storjeno doslej, nihče ne ve pravega odgovora. Torej, če ni bilo doslej, naj bo odslej. Opustimo drobne osebne nesporazume in zgrabimo za delo skupaj z združenimi močmi, saj bo to v korist nam vsem.

Prvi koraki so bili že storjeni 12. oktobra, ko se je na zborovanju zbralo okoli 500 rojakov, ki so sprejeli program novega odbora za prijateljsko sodelovanje. Zborovanje so zaključili s tradicionalnim asadom.

Čestitamo vsem rojakom, ki so dali pobudo za prijateljsko skupno delovanje, ki naj se vse bolj krepi, da bi končno zaživel v resničnem sožitju.

Armando Blažina

Slovenske narodne jedi

Vprašanja in odgovori

Centralni zavod za napredek gospodinjstva v Ljubljani je nedavno izdal zajetno knjigo z naslovom: Slovenske narodne jedi. To je res posebna kuharska knjiga, ki zasluži, da se bolj podrobno pomudimo pri njej. Na 280 straneh je avtorica Andreja Grum zbrala in strokovno obdelala okrog 800 zapisov slovenskih narodnih jedi, od katerih so mnoge že skoraj pozabljene. Del tega zanimivega in koristnega gradiva je prispeval Ivan Vozelj in Zavod za napredek gostinstva in gospodinjstva v Novem mestu. Knjiga, ki je tiskana na prvovrstnem papirju, je tudi izredno okusno opremljena. Na uvodnem mestu ima barvno Gasparijevo sliko kmečke svatbe, med tekstom pa številne fotografije in risbe. Slednje upodabljajo razno staro opremo slovenske kuhinje, ki jih je po izvirnih kosih iz Etnografskega muzeja narisal Slavko Malgaj.

V današnji hrupni atomski dobi se nam preteklost kar nekam prehitro odmika in z njo tone v pozabo marsikaj, kar bi bilo vredno in tudi nujno, da se ohrani. Sem spadajo prav gotovo tudi tiste preproste, a okusne dobrote, s katerimi so našim staršem, ko so bili še otroci, postregle njihove matere in stare matere. Kaj vse so s svojimi dobrimi pridnimi rokami ustvarile s tistim malo, kar je bilo pač pri hiši. Imele so smisel in poznale so pravo mero, zato jim je pa tudi »ratalo«. Prav nič čudno ni, da uživajo slovenske kuharice in naše domače jedi po svetu takšen sloves. A tudi doma so naše stare jedi spet vedno bolj v veljavi ne le v zasebnih domovih, tudi v gostinskih lokalih so začeli pripravljati razne slovenske specialitete, po katerih gostje — domači in tuji — veliko povprašujejo. Kakor naglašča avtorica knjige v uvodu, je ta namenjena tudi našemu gostinstvu kot koristen pobudnik za obogatitev jedilnikov s pristno domačimi jedmi.

Slovenski jedilniki so bili od najstarejših časov zlasti bogati raznovrstnih juh ter kuhanih ali pečenih, kvašenih in nekvašenih močnatih jedi — od močnika, žgancev, cmokov do raznovrstnih potic. Za posamezne slovenske pokrajine najbolj značilne narodne jedi je avtorica zbrala pod posebnimi poglavji po njihovi pokrajinski pripadnosti. Tako so skupaj zbrane jedi, katere kuhajo na Gorenjskem, posebej jedi z Dolenjske in Bele krajine, nato Primorske in Istre, pa Štajerske in Prekmurja ter končno še nekaj s Koroške. Pri vsakem teh poglavij je navedenih tudi nekaj predlogov za obede.

Za izdajo te lepe in koristne knjige zasluži Zavod za napredek gospodinjstva v Ljubljani res vse priznanje.

UVOZ TOVORNEGA AVTOMOBILA

Prosim za informacijo glede nakupa parcele za zidavo hiše v okolici Ljubljane. Kakšne formalnosti so za to potrebne in če je mogoče dobiti primerno zemljišče z dovoljenjem za zidanje.

Slišal sem, da je dovoljen uvoz tovornih avtomobilov, pa bi vam bil hvaležen, če mi pojasnite, kdo ga sme uvoziti in kako se plačuje carina. Se upošteva pri carinjenju, če je dotični živel v inozemstvu preko pet let in misli avto obdržati zase?

J. R., Nemčija

Sporočamo vam, da smo vaše vprašanje glede nakupa parcele in zidanja hiše odstopili podjetju Kompas v Ljubljani, Dvorčakova ul. 11, ki je pooblaščen za posredovanje v teh zadevah in vam bo na pismo direktno odgovorilo.

Kar pa se tiče tovornega avtomobila, je uvoz dovoljen, plačati pa je treba 47 % carine od vrednosti na domačem trgu. Glede na to da ste v izseljenstvu več kot pet let, še niste pridobili ugodnosti prostega uvoza. Uvoženi avtomobil pa morete seveda obdržati zase ali pa ga odtujiti, potem ko ste plačali carino.

ŠE O AVTOMOBILIH

Končno bom morda prišel domov kot turist. Rad pa bi pripeljal s seboj avtomobil, da bi se malo popeljal okrog po domači deželi in se je nagledal. Koliko časa pa sme imeti turist avtomobil, za katerega ni plačal carine in ga misli spet vzeti s seboj, ko odpotuje iz Jugoslavije?

T. R., Avstralija

Turisti, ki pridejo na obisk v Jugoslavijo z osebnim avtomobilom, lahko ta avtomobil uporabljajo eno leto po svojem prihodu. Po preteku tega časa ga morajo redno ocariniti, odpeljati iz države ali pa ga staviti pod carinski nadzor do naslednjega obiska.

ZA PRIZADETE OB POPLAVI

Prejeli smo že več pisem v katerih nam rojaki sporočajo, da zbirajo prispevke za tiste, ki so jih nedavno prizadele hude poplave v domovini. Rojak Ivan Berce in rojakinja Angela Primar iz Winglese v Franciji, pa sta v ta namen poslala Slovenski izseljenški matici svoj prispevek 1000 din, ki ga poklanjata še posebej, poleg tistega kar sta priložila na skupno zbiralno polo. Darovani znesek smo takoj odposlali na zbirni račun za poplavljenca. Iskrena hvala!

Bralcem »Rodne grude« sporočamo, da bomo v letu 1965 objavljali v nadaljevanjih eno najpomembnejših del iz slovenskega klasičnega slovstva — povest Frana Levstika »Martin Krpan«, prevedeno v štiri jezike.

Povest o notranjskem junaku Martinu Krpanu je pred dobrimi sto leti napisal slovenski pisatelj Fran Levstik (1831—1887). Z njo je hotel dati zgled ljudske povesti, ki naj bo po snovi domača, izvirna, napisana v duhu slovenskega človeka in z umetniškimi okusom. Leta 1857 je Levstik v »Popotovanju iz Litije do Čateža« tako živo orisal podobe iz kmetiškega življenja, da je žel zanje veliko priznanje. Ta redki uspeh in pa razpis nagrade za najboljšo slovensko povest sta spodbudila Levstika, da je v Retjah na Dolenjskem v mesecu maju 1858, napisal povest »Martin Krpan z Vrha«. Povest je bila objavljena v istem letu.

Pisatelj se je zavedal, da piše za ljudstvo, ki živi v bedi, podvrženo tujemu gospodstvu, a vendar čuva skrite, bogate zaklade moči in je zato vredno pisateljeve vdanosti. Pisati takemu narodu, je pomenilo vzbuditi v njem samozavest in mu dati zgodovino. Zato predstavlja Levstik eno najpomembnejših osebnosti v slovenski zgodovini in ni čudno, da je zaradi umetniške odgovornosti, ki jo je zavestno terjal od sebe, umrl razočaran in pozabljen. Toda njegovo delo je ostalo živo, posebno zgodba o Martinu Krpanu, ki je vrh vsega postala mejnik v slovenski literaturi. Levstikovo zbrano delo je istega epohalnega pomena za slovensko prozo, kot so Prešernove poezije za slovensko pesništvo. Sto let po nastanku je zgodba o Martinu Krpanu še vedno sveža in živa in njena literarna vrednost je nezmanjšana.

Našo izdajo »Martina Krpana« je ilustriral akademski slikar Jože Ciuha. V angleščino je zgodbo prevedla F. S. Copeland, v francoščino prof. Viktor Jesenik, v španščino Jolanda Kvas in v nemščino Dr. Else Byhan.

Kot izredno delo v slovenski klasični literaturi je bil Levstikov Martin Krpan često preveden v tuje jezike; v šestinsedemdesetih letih je bil tridesetkrat preveden v devet različnih jezikov.

Vor gut hundert Jahren schrieb der slowenische Schriftsteller Fran Levstik (1831—1887) die Erzählung von dem Volkshelden Martin Krpan. Damit wollte er das Vorbild einer Volkserzählung geben, die ihrem Stoff nach bodenständig, urwüchsig, im Geist des slowenischen Menschen und mit künstlerischem Geschmack dargestellt sein sollte. Im Jahre 1857 hatte Levstik in der »Popotovanje od Litije do Čateža« (Reise von Litija nach Čatež) Bilder aus dem bäuerlichen Leben so lebendig gezeichnet, dass er grosse Anerkennung dafür erntete. Dieser in seinem Leben seltene Erfolg und das Preisausschreiben für die beste slowenische Erzählung ermutigten den Schriftsteller, im Mai des Jahres 1858 im Dörfchen Retje in Slowenien die Erzählung von Martin Krpan z Vrha zu schreiben.

Der Verfasser der Erzählung war sich bewusst, dass er für ein armes, von fremden abhängiges Volk schrieb, das indes noch voll unverdorbenen, verborgener Kräfte und grade darum der Liebe des Künstlers würdig war. Für ein solches Volk zu schreiben, bedeutete, sein Selbstbewusstsein und damit auch seine Geschichte zu schaffen. Darum gilt Levstik in der slowenischen Geschichte als einer ihrer bedeutendsten Männer, und es ist kein Wunder, dass er Verantwortung des Künstlers, die er gewissenhaft auf sich nahm, gebrochen und verlassen gestorben ist. Lebendig aber blieb sein Werk, besonders die Geschichte von Martin Krpan, mit der er einen Markstein im slowe-

Naša
nova
povest
v letu
1965

FRAN LEVSTIK

Martin Krpan z Vrha

nischen Schrifttum errichtet hat. Was für die slowenische Dichtung der Gedichtband von F. Prešeren bedeutet, das ist für die Prosa das ausgewählte Werk Fran Levstiks. Hundert Jahre nach ihrer Entstehung ist die Geschichte von Martin Krpan noch lebendig und hat ihren literarischen Wert bewahrt.

Unsere Ausgabe von Martin Krpan ist mit Bildern des Malers Jože Ciuha ausgestattet und übersetzt von Dr. Else Byhan.

Levstiks »Martin Krpan« ist als mustergültiges Werk der slowenischen klassischen Literatur verhältnismässig oft übersetzt worden, erlebte es doch in sechszwanzig Jahren dreissig Veröffentlichungen in neuen Sprachen.

Le récit du héros populaire slovène Martin Krpan a été écrit il y a déjà plus d'un siècle par l'écrivain slovène Fran Levstik (1831—1887). Le dessein de Levstik en écrivant ce récit était de donner un modèle de conte populaire, basé sur un sujet populaire, original, écrit dans l'esprit de l'honnête homme slovène, mais avec le fini artistique. En 1857, les croquis vivants de la vie paysanne, comme il l'a dépeinte dans son »Popotovanje od Litije do Čateža« (Voyage de Litija à Čatež), obtinrent un vif succès. Ce succès — une rare expérience pour l'auteur — et l'offre d'un prix pour le meilleur conte slovène donnèrent à Levstik l'impulsion nécessaire pour écrire en mai 1858, dans le village de Retje en Slovénie, l'histoire de Martin Krpan z Vrha. Le conte fut publié la même année.

L'auteur était conscient qu'il écrivait pour un peuple indigent, soumis à une autorité étrangère, un peuple néanmoins riche et incorrompu, avec des réserves cachées de force et, par conséquent, digne de la consécration d'un artiste. Ecrire pour un tel peuple équivalait à le doter du respect de soi et à le nantir

d'une histoire. Et pour cette raison, Levstik se range parmi les plus importantes figures de l'histoire slovène et il n'est pas étrange, étant donné la responsabilité artistique qu'il endossa consciencieusement, qu'il soit mort déçu et oublié. Mais son oeuvre resta vivante, surtout son récit de Martin Krpan, qui marqua une étape importante dans la littérature slovène. Les oeuvres réunies de Fran Levstik sont de la même importance faisant époque pour la prose slovène que le livre des poésies de France Prešeren pour la poésie slovène. Cent ans après sa création, l'histoire de Martin Krpan est encore fraîche et vivante et sa valeur littéraire n'en est nullement diminuée.

Notre édition de »Martin Krpan« est illustrée par le peintre Jože Ciuha et traduite par Viktor Jesenik.

En tant qu'oeuvre marquante de la littérature classique slovène, le »Martin Krpan« de Fran Levstik a été relativement souvent traduit. Dans les soixante-six ans, il a été publié trente fois et en neuf langues différentes.

The tale of the Slovene popular hero Martin Krpan was written more than a century ago by the Slovene author Fran Levstik (1831—1887). Levstik's purpose in writing this tale was to provide the model of a folk tale, based on a popular subject, original, written in the spirit of the Slovene plain man, but with artistic finish. In 1857, Levstik's vivid sketches of peasant life as depicted in his »Popotovanje od Litije do Čateža« (A Journey from Litija to Čatež) reaped the reward of wide-spread appreciation. This success — a rare experience for the author — and the offer of a prize for the best Slovene tale provided the necessary impulse, so that in May, 1858, at the village of Retje in Slovenia,

Levstik wrote the story of Martin Krpan z Vrha. The tale was published in the same year.

The author realised that he was writing for a poverty-stricken people subject to alien rule, a people nevertheless rich in uncorrupted, hidden reserves of strength and therefore worthy of an artist's devotion. To write for such a people was tantamount to endowing it with selfrespect and providing it with a history. And for this reason, Levstik ranks as one of the most important figures in Slovene history and it is not strange, in view of the artistic responsibility which he consciously shouldered, that he should have died disappointed and forgotten. But his work remained alive, especially his tale of Martin Krpan, which incidentally became a landmark in Slovene literature. Fran Levstik's collected works are of the same epoch-making importance for Slovene prose as France Prešeren's Book of Poems is for Slovene poetry. One hundred years after its creation, the story of Martin Krpan is still fresh and alive and its literary value undiminished.

Our edition of »Martin Krpan« is illustrated by the artist Jože Ciuha and translated by F. S. Cope-land.

As an outstanding work in Slovene classical literature Fran Levstik's »Martin Krpan« has been comparatively often translated. In the sixty-six years it has been published thirty times and in nine different languages.

El cuento del héroe popular esloveno Martin Krpan ha sido escrito hace más de un siglo por el novelista esloveno Fran Levstik (1831—1887) con el fin de ofrecer a los lectores de aquellos tiempos un típico relato popular de contenido nacional literario que revele todo el complejo espiritual del hombre esloveno. En 1857 Levstik, en su »Popotovanje od Litije do Čateža« (Viaje de Litija a Čatež) dibujó con tanta expresión las escenas de la vida campesina que despertaron un vivo interés por su obra. Este éxito y el premio ofrecido por el mejor cuento esloveno dieron a Levstik el impulso necesario para escribir, en mayo de 1858 en el pueblo de Retje en Eslovenia, la historia de Martin Krpan z Vrha, publicado el mismo año.

El novelista escribía en aquel entonces para un pueblo pobre, oprimido por los extranjeros, pero que a pesar de su trágica suerte guardaba su gran tesoro, la fuerza vital, siendo tan sólo por eso digno de la mayor estimación. Escribir para este pueblo significaba despertar en él, el sentimiento nacional y crearle su historia. Por esta razón Levstik entró en la fila de las personalidades más destacadas de la historia eslovena y no es de extrañarse que murió desilusionado y olvidado casi de todos, precisamente por darse cuenta de la responsabilidad que lleva un escritor. Sin embargo su obra vive, sobre todo en la historia de Martin Krpan, que marca una etapa importante en la literatura eslovena. Las obras completas de Levstik representan para la prosa eslovena lo mismo que las Poesías de Prešeren para su poesía. A los cien años de creación, la historia de Martin Krpan aún no ha perdido su frescura, aún es viva y su valor literario no ha disminuído.

Nuestra edición de »Martin Krpan« ha sido ilustrada por el pintor académico Jože Ciuha y traducida por Yolanda Kvas.

Esta destacada obra de la literatura clásica eslovena ha sido traducida a varios idiomas. »Martin Krpan« de Levstik se tradujo en sesenta y seis años treinta veces a nueve idiomas extranjeros.

40 41

40. Okreval sem. Krenil sem proti domu, ko je bila že pomlad. Vsa poljanska dolina je bila v cvetju, kakor deklice, ki nosi pečo. Vračal sem se v rojstni dom, iz katerega sem odšel pred dvajsetimi leti. Nihče me ni pričakoval, ko sem stopil čez most, a vsi so me sprejeli z veseljem in s solzami radosti v očeh. Bil sem zadovoljen, le utrujen. Počasi sem uvidel, da so me leta zdelala in da je rana pod srcem pustila posledice. Brat in Agata sta mi stregla in bilo mi je dobro.

41. In vrhu vsega se je zgodilo še nekaj: Margareta, moja nekdanja nevesta, je prišla nekega dne na obisk. Hotela je ostati pri meni in mi streči. Ni se še mogla, živela je samotno in žalovala zaradi usode, ki jo je takrat doletela, da se je poroka razdrila. In čeprav sem bil že skoraj star in ves slab, so me nagovorili, da sem stopil pred oltar in se poročil. Bilo je spet veselje v visoški domačiji. Spet se je jedlo in pilo in vsa soseska se je zbrala pri pogrnjeni mizi, pri pesmi in plesu.

40. I recovered. I set out for home in spring. All the valley of Poljane was in blossom looking like a girl wearing a white bonnet. I was returning to my birthplace which I had left twelve years before. Though I was not expected, everyone met me warmly and with tears of joy when I crossed the bridge. I was pleased, but exhausted. I realized that years left their mark on me and that the wound under my heart was not healed. My brother and Agatha waited on me and I had a good time.

41. And then something else happened. One day, Margaret, my former bride paid me a visit. She wanted to stay with me and take care of me. She was not married, she led a lonely life and mourned over the fate which had prevented our marriage. Although I was rather old and weak, I let myself be persuaded to lead Margaret to the altar. Once more there was merry-making at Visoko. All neighbors assembled at the dining-room table, ate, drank, sang, and danced.

saba a mi tierra natal, después de haber partido hacia ya doce años. Nadie me esperaba, pero al cruzar el puente, todos me recibieron con alegría y con lágrimas de felicidad en los ojos. Estaba contento, pero cansado. Poco a poco me di cuenta que los años me habían desgastado y que la herida bajo el corazón había dejado huellas. Mi hermano y Agata me atendían y lo pasaba bien.

41. Además de todo ocurrió algo más: Margarita, mi novia tiempo atrás, llegó cierto día de visita. Quiso quedarse a mi lado y atenderme. No se había casado. Vivía triste y sola desde aquella vez en que el destino hizo que el casamiento no se realizase. Y si bien estaba envejecido y enfermo me convencieron de que fuese ante el altar, para contraer enlace. Hubo otra vez alegría en la hacienda de Visoko. Nuevamente se comió y bebió y toda la vecindad se reunió alrededor de la mesa puesta, cantando y bailando.

natale, d'où j'étais parti il y a vingt ans. Personne ne m'attendait lorsque je franchis le pont, mais tous me reçurent avec plaisir et avec des larmes de joie aux yeux. J'étais content, mais las. Lentement je compris que les années m'avaient exténué et que la blessure sous le cœur avait laissé des suites. Mon frère et Agathe me soignaient et je me sentais bien.

41. Et il se passa encore autre chose: Margareta, ma fiancée de jadis, vint un jour me voir. Elle voulut rester auprès de moi et me soigner. Elle ne s'était pas encore mariée, elle vivait solitaire, déplorant le destin qui l'avait frappée alors, rompant notre mariage. Et bien que je fusse déjà presque vieux et très faible, ils me décidèrent à m'avancer devant l'autel et à me marier. Il y eut de la gaieté au domaine de Visoko. On mangea et l'on but, et tout le voisinage se rassembla auprès de la table couverte, pour chanter et danser.

40. Ich erholte mich. Dann zog ich heim. Es war schon Frühling und das Tal von Poljane stand in Blüten, wie eine Maid in ihrem weißen slowenischen Kopftuch. Ich kehrte zurück in mein Geburtshaus, woher ich vor zwanzig Jahren ausgezogen war. Als ich über die Brücke trat, erwartete mich zwar niemand, aber von allen wurde ich mit Liebe und Freuden tränen in den Augen empfangen. Ich war vergnügt, aber erschöpft. Nach und nach sah ich ein, wie all die Jahre mich mitgenommen hatten und daß die Wunde unter dem Herzen nicht ohne Folgen geblieben war. Der Bruder und Agata betreuten mich und ich fühlte mich wohl.

41. Obendrein ereignete sich noch etwas. Margareta, meine ehemalige Braut, kam eines Tages zu Besuch. Sie wollte bei mir bleiben und mich pflegen. Sie blieb unverheiratet, lebte einsam und trauerte wegen des trübseligen Schicksals, von dem sie damals getroffen wurde, da ihre Heirat scheiterte. Und obwohl ich schon gealtert und kraftlos war, hat man mich überredet, vor den Altar zu treten und mich zu vermählen. Da gab es wieder Freude im väterlichen Haus. Die gesamte Ortsgemeinschaft versammelte sich am gedeckten Tisch bei Sang und Tanz.

40. Ya sano me dirigí hacia casa, donde ya era primavera. Todo el valle estaba florido como muchachas con cofia. Regre-

40. Je me rétablis. Je me dirigeai vers chez nous au printemps. Toute la vallée de Poljane était en fleurs, comme une fille avec un mouchoir sur la tête. Je rentrais dans ma maison

ZGODOVINSKI
ROMAN

Napisano po
IVANU TAVČARJU

Ilustriral Ive Šubic

42 43

42. Toda ni mi bilo usojeno dolgo uživati srečo. Preveč sem pretrpel in vedno pretrdo živel, da bi lahko živel mirno in spokojno življenje. Zbolel sem in legel. Nisem čutil nobenih bolečin. V deželo je prihajala jesen. Listje je odpadalo in prve meglice so se lovile nad Soro. Vsi v hiši so hodili po prstih in me prihajali tolažiti. Ležal sem, obujal spomine in preudarjal o njih. In vedel sem: nekega dne, nihče ne ve kdaj, bom tudi jaz le še list, ki ga bo veter odtrgal od drevesa življenja...

43. Knjiga visoških dogodkov je popisana do zadnje strani. Kako in kdaj je izumrl Khallanov rod, če je sploh, tega nihče ne ve. Kdaj je odšel z Visokega tudi ne. Graščina ob Sori pa stoji še dandanes, prav taka je, kakršna je bila nekoč. Samotna in kakor vedno, se mimo njenih streh preganjajo pomladi in zime, poletja in jeseni. Teče Sora in njeni valovi so morda edini, ki kramljajo še z vetrom in smrekami o vsem, kar se je dogajalo nekoč prav tu za zidovi te stare in sive hiše.

42. Yet I was not fated to enjoy happiness for long. I had suffered too much and led too hard a life to be able to live at peace. I fell ill and had to stay in bed. I felt no pain. The fall was approaching. Leaves were falling and the first nebulae floated above the Sora. Everybody in the house walked on tiptoe and tried to comfort me. I lay in bed, looked back upon the past, and thought it over. And I knew: sometime, nobody knew when, I, too, would be but a leaf which the wind would blow off the tree of life...

43. The book recording events at Visoko is written up to the last page. It is not known how and when the family Khallan became extinct, not even if it really has. It is not known either when the family left Visoko. The manor by the side of the Sora is still there, and it has not changed at all. It is standing lonely as it has always been, and springs and winters, summers and falls alternate past its roofs. The Sora flows by and its waves are perhaps the only ones that converse with the wind and spruces about things that were going on inside the walls of this old, grey house a long, long time ago.

42. Pero no me fue destinado gozar mucho de esta felicidad. Había sufrido demasiado y siempre viví duramente, como para que ahora tuviese una vida pacífica y sin problemas. Enfermé y tuve que guardar cama. No sentía ningún dolor. A la región llegaba el otoño. Las hojas caían y las primeras nieblas revoloteaban ya sobre el Río Sora. En casa, todos caminaban silenciosamente y venían a consolarme. Acostado, despertaba recuerdos y me confundía con ellos. Sabía: que algún día, nadie sabe cuando, también yo sería una hoja más, de aquellas que el viento arranca del árbol de la vida...

43. El libro de los sucesos de Visoko está escrito hasta su última página. Cómo y cuándo murió el último de los Khallan, si es que murió, nadie sabe. Cuando se fue de Visoko, tampoco. El castillo cerca del Sora todavía existe hoy día, así como estaba en tiempos pasados. Solitario y como siempre, sobre sus techos se alternan primaveras e inviernos, veranos y otoños. El Sora sigue su curso, y sus olas son quizás las únicas que todavía hablan con el viento y los pinos de todo lo que sucedía entonces, justamente allí detrás de los muros de esta vieja y gris casona.

42. Mais il ne me fut pas donné de jouir longtemps de mon bonheur. J'en avais trop enduré et vécu trop durement pour pouvoir vivre tranquillement. Je tombai malade et m'alitai. Je ne sentais nulle douleur. L'automne arrivait au pays. Les feuilles tombaient et les premières brumes se pourchassaient au-dessus de la Sora. Tous à la maison marchaient sur la pointe des pieds et venaient me consoler. J'étais couché et je remuais des souvenirs. Et je savais qu'un jour — personne ne savait quand — moi aussi je ne serais plus qu'une feuille que le vent détacherait de l'arbre de la vie...

43. Le livre des événements de Visoko est écrit jusqu'à la dernière page. Comment et quand s'est éteinte la race des Khallan — si tant est qu'elle s'est éteinte — personne ne le sait. On ne sait pas non plus quand il a quitté Visoko. Mais le manoir près de la Sora se dresse encore aujourd'hui tout comme il était jadis. Solitaire et comme toujours, par devant ses toits se pourchassent les printemps et les hivers, les étés et les automnes. La Sora coule et ses flots sont peut-être les seuls qui discutent avec le vent et les sapins de tout ce qui s'est passé jadis ici derrière les murs de cette vieille maison grise.

42. Es war mir jedoch nicht beschieden, dieses Glück lange zu genießen. Ich hatte zu viel erlitten und immer zu hart gelebt, um ein friedliches Leben führen zu können. Ich erkrankte und legte mich nieder. Ich fühlte keine Schmerzen. Der Herbst zog ins Land. Das Laub fiel ab, die ersten Nebelschleier trieben über der Sora. Auf Zehenspitzen schritten alle durch das Zimmer und suchten mir Trost zu spenden. Ich lag da, rief meine Erinnerungen wach und sann nach. Und es kam mir zu Bewußtsein: eines Tages werde auch ich nur noch ein Blatt sein, das der Wind vom Baume des Lebens abreißt...

43. Das Buch der Ereignisse in Visoko ist bis auf die letzte Seite beschrieben. Auf welche Weise und wann das Geschlecht Khallan ausgestorben ist, weiß niemand. Aber die Guts herrschaft an der Sora steht noch heutzutage da und unterscheidet sich gar nicht von der einstigen. Einsam ist sie und wie ehemals ziehen Frühlinge und Winter, Sommer und Herbst an ihren Dächern vorbei. Die Sora fließt noch immer und ihre Wellen werden wohl die einzigen sein, die mit Winden und Fichten darüber plaudern, was hinter diesen Mauern einst vorgegangen war.

VAJE — EXERCISES — EJERCICIOS

Odgovorite na vprašanja — Answer the questions — Responder a las preguntas:

1. Ali razumete slovensko? 2. Kaj dela sestra? 3. Hodi vaš brat v šolo? 4. Kje dela oče? 5. Kaj je vaša mati? 6. Kje živijo starši? 7. Koliko ste stari? 8. Ali imate radi cvetice? 9. Ali si marljiv učenec? 10. Kaj se učite? 11. Ali imate ženo?

Postavite v nikalno obliko — Put in the Negative form — Poner en forma negativa:

1. Učim se vsak dan slovensko. 2. Moji starši živijo tukaj. 3. Vaša sestra hodi v šolo. 4. Moja mati je učiteljica. 5. Oče dela v pisarni. 6. Ti si kmet. 7. Njegov bratranec se uči slovensko. 8. Razumem. 9. Njegova žena uči v šoli. 10. On gre vsak dan v kino.

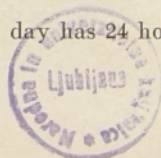
Dopolnite obrazila — Complete with the endings — Completar las desinencias:

1. Vi se uči- slovensko. 2. Ti govori- angleško. 3. Ima- tri brate in tri sestre. 4. Jaz živi- v Mariboru. 5. Mi imaveliko šolo. 6. Kaj dela- oni? 7. Oni hodi- v šolo. 8. Kje živi- vaši starši? 9. Mi se uči- vsak dan. 10. Ti ima- zelen svinčnik.

Narek — Dictation — Dictado:

Oče in mati so moji starši. Oče je moški, mati je ženska. Starši imajo otroke. Mary je moja sestra, George je moj brat. Imam tudi strice in tete. Jaz hodim v šolo. Oče dela v tovarni. Mati je gospodinja. Moji starši so rojeni v Sloveniji.

Fraze	Phrases	Frases
Dajte mi ključ, prosim! Izvolite! Kaj želite? Koliko stane?	Give me the key, please. Here you are. What do you want? How much does it cost?	¡Déme la llave, por favor! ¡Sírvase! ¿Qué desea? ¿Cuanto cuesta?
Koliko je ura?	What is the time?	¿Qué hora es?
Profesor: To je ura. Ali imate uro, George?	Professor: This is a watch. Do you have a watch, George?	Profesor: Esto es un reloj. ¿Tiene Ud. reloj, Jorge?
George: Da, imam.	George: Yes, I do.	Jorge: Si, tengo.
Prof.: Kje imate uro, David?	Prof.: Where do you have your watch, David?	Prof.: ¿Dónde tiene Ud. el reloj, David?
David: Uro imam na roki.	David: I have my watch in my wrist.	David: Tengo el reloj en la mano.
Prof.: Ura pove čas. Na uri so kazalci in številke. Veliki kazalec kaže minute, mali pa uro. Koliko kazalcev ima vaša ura, John?	Prof.: The watch tells the time. There are hands and figures on the watch. The long hand points to minutes, but the short one to hour. How many hands does your watch have, John?	Prof.: El reloj nos dice el tiempo. En el reloj están las manecillas y los números. La manecilla grande muestra los minutos, y la chica en cambio la hora. ¿Cuántas manecillas tiene su reloj, Juan?
John: Moja ura ima tri kazalce. Eden kaže ure, drugi minute, tretji pa sekunde.	John: My watch has three hands. One points to hours, the second to minutes, but the third to seconds.	Juan: Mi reloj tiene tres manecillas. Una muestra las horas, otra los minutos y la tercera los segundos.
Prof.: Koliko minut ima ena ura?	Prof.: How many minutes does an hour have?	Prof.: ¿Cuántos minutos tiene la hora?
Učenec: Ena ura ima šestdeset minut.	Pupil: One hour has 60 minutes.	Alumno: La hora tiene 60 minutos.
Prof.: Koliko sekund ima ena minuta?	Prof.: How many seconds does a minute have?	Prof.: ¿Cuántos segundos tiene un minuto?
Učenec: Ena minuta ima 60 sekund.	Pupil: A minute has 60 seconds.	Alumno: Un minuto tiene 60 segundos.
Prof.: Koliko ur ima en dan?	Prof.: How many hours does a day have?	Prof.: ¿Cuántas horas tiene el día?
Učenec: Dan ima štiriindvajset ur.	Pupil: A day has 24 hours.	Alumno: El día tiene 24 horas.

pišejo nam

STANKO HAUPTMAN IZ ANGLIJE

Prejel sem vašo pismo in knjižico VODNIK PO PRAVNIH PREDPISIH ZA JUGOSLOVANSKE IZSELJENCE. Pristréna hvála. Knjižica mi je zelo koristila, saj sem v njej našel številna pojasnila o zadevah, ki zanimajo naše ljudi v tujini. S posebnim veseljem pa sem prebral vašo revijo RODNO GRUDO. Pošiljam vam denar za SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR 1965, za VODNIK in za tiskovni sklad.

MARIE BRESSI IZ FRANCIJE

Pošiljam vam naročnino za RODNO GRUDO, ne zamerite, ker sem malo pozna s plačilom. Zahvaljujem se vam za redno pošiljanje. Ne bi več mogla biti brez te lepe revije, tako mi je všeč. Z možem jo tudi po štirikrat prečitava in še večkrat pregledava slike nepozabnih slovenskih krajev. Žal mi je, da vas letos nisem mogla obiskati, no pa naslednje leto nasvidenje v vašem uradu, dotlej pa mnogo pozdravov od obeh!

JOHN STERMOLE IZ CALIFORNIJE V ZDA

Vaše lepo pismo sem prejel in vesel sem ga bil. Vse v redu prejemam RODNO GRUDO, KOLEDAR in TOVARISA. V tem kraju ni Slovencev in zato mi je še posebno dolgčas. Okrog mene živijo razni ljudje različnih narodnosti, a srce me še vedno vleče domov, čeprav sem že od svojega trinajstega leta v tujini. 24. decembra letos jih bom že 79 in že dvajset let sem vdovec. Imam dva sina in hčer, a ima vsak svojo družino, svoje življenje, tako da sem kar osamljen. K sreči imam veliko čtiva. Z zanimanjem prebiram v vaši reviji, v TOVARISU in drugod, kaj vse ste pretrpeli v zadnji vojni, kako ste se hrabro borili za osvoboditev. Ponosen sem na rodni narod. Ne zamerite, ker pišem slabo, še vedno se učim iz knjig materin jezik, ki je najlepši. Vas lepo pozdravljam in kličem nasvidenje. Vaš prijatelj.

ALBIN SERBINEK IZ AVSTRALIJE

Pošiljam vam ček za poravnavo naročnine RODNE GRUDE in za tiskovni sklad Slovenski izseljenski matiči. Na matico je lahko ponosen vsak zabeđni Slovec v tujini in doma, saj je vaše delo resnično lepo, plemenito! Želim veliko uspeha tudi v bodoče!

ALEX FUJS IZ BRANDONA V KANADI

Že leto dni prejemam vašo revijo RODNO GRUDO. Ne morem vam opisati, kako smo je veseli in kako težko jo pričakujemo vsak mesec, saj nam prinaša veliko lepega in novega iz drage rojstne domovine. Zato želiva z možem še naprej ostati vaša naročnika in vam pošiljava denar za naročnino RODNE GRUDE, SLOVENSKEGA IZSELJENSKEGA KOLEDARJA in za tiskovni sklad matice. Tudi našim prijateljem, katerim sva revijo posodila, je RODNA GRUDA všeč in odločili so se, da se naročijo nanjo. Pošiljamo vam njihov naslov, vas lepo pozdravljamo in vam želimo še mnogo uspehov v vašem delu.

DANIJEL FUGGER IZ NEMCIJE

Kako sem bil zvečer, ko sem prišel domov, prijetno presenečen! Na mizi me je čakal vaš paketčič. Rečem vam, to je bil tako topel trenutek, kot da me je domovina ozela v naročje in me zazibala. Takoj mi začnite pošiljati RODNO GRUDO in sporočite koliko sem dolžen za revijo in za brošurico VODNIK.

MARTIN GORISEK IZ FRANCIJE

Pošiljam vam naročnino RODNE GRUDE za nazaj in za naprej in se vam pristréno zahvaljujem za redno pošiljanje. Z ženo prav z velikim zanimanjem prebirava to lepo revijo, ki prinaša toliko novic iz domačega kraja. Tudi najini prijatelji radi preberejo RODNO GRUDO. Veliko Slovencev sicer ni tukaj, so pa vsi zavedni Jugoslovani, čeprav živijo v tujini in nikdar ne bomo pozabili, da je naša rodna zemlja — prelepa Slovenija!

JOSEF PROCHAZKA IZ ČSSR

Drage tovarišice in tovariši pri Slovenski izseljenski matiči, prejmite mojo iskreno zahvalo za vašo revijo RODNO GRUDO, ki prinaša toliko zanimivosti iz vaše lepe dežele, moje rodne Slovenije. Pozdravlja vas vse vaš zvesti prijatelj.

FERDO IN ANGELA OSOJNIK IZ HOLANDIJE

Ne morem pozabiti letošnjega obiska rojstne domovine in še posebno vašega pristrénega sprejema na Jensenicah. Res ste dobri organizatorji pri matiči in iskreno spoštujete svoje ljudi, ki prihajajo na obisk rodne dežele iz oddaljenih tujih krajev. Zđaj živimo v željah in upanju, da bi se naslednje leto spet pozdravili na domačih fleh. Želim vam vsem mnogo delovnih uspehov in zdravja ter prosim, da mi pošljete SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR 1965 in PAVLIHOVO PRA TIKO.

JOSEF CERNKO IZ NEMCIJE

Iskreno se zahvaljujem za redno pošiljanje RODNE GRUDE in želim, da mi jo tudi v bodoče pošiljate. Želim tudi vaš KOLEDAR 1965. Pošiljam naročnino za oboje, kar je več pa za tiskovni sklad. Vsi v naši družini smo zelo veseli, ko odpremo poštni predal in najdemo v njem priljubljeno RODNO GRUDO. Zelo radi gledamo slike in prebiramo novice iz preljube, drage in nepozabne domovine. Čez hribe in doline pošiljamo mnogo pozdravov vsem našim ljudem doma in še posebej uredniškemu odboru pri Slovenski izseljenski matiči.

FRANC KOSMAC IZ NEMCIJE

Ob prejemu RODNE GRUDE sem znova občutil, kako neomajna je ljubezen do domovine, do rojstnega kraja. Ponosem sem na vse, o čemer sem zvedel iz vaše revije, ponosen na jugoslovanske narode, ki vlagajo vse sile za napredek in mir v svetu. Hvaležen sem vam tudi za vse drobne novice, za vsa poročila o življenju in delu doma, ki jih objavljate v RODNI GRUDI in SLOVENSKEM IZSELJENSKEM KOLEDARJU.

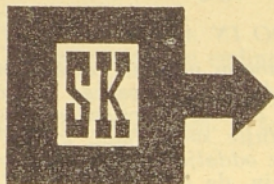
OTILIJA KRISTOF IZ AVSTRIJE

Sem sedemnajstletno kmečko dekle. Moja domovina je Slovenija, rodna vasica pa Zg. Kungota pri Mariboru. Zđaj živim v Avstriji pri stricu. Ne smem reči, da mi gre slabo, a žal mi je, da sem si kdajkoli zaželela tujine. Strašno me muči domotožje. Živim tukaj, a moje misli so doma, pri starših, v domovini. Sama sem, z nobenim se ne morem pogovoriti v lepem slovenskem jeziku. Radio je moj najboljši prijatelj, ker me seznanja z novicami iz domovine in mi prinaša domače pesmi, ki jih tako, tako rada poslušam. Pesem, oh, slovenska pesem, kako lepo poješ o ljubzini, sreči, nesreči in o domovini! Domovina, kako lepa si, a misel na te, me muči!

Pošljite mi čimprej vaš koledar, da bom imela več branja v slovenščini, več novic iz domovine! Ne pozabite name, vedno vam bom hvaležna za vsako besedico!

SLOVENIJALES

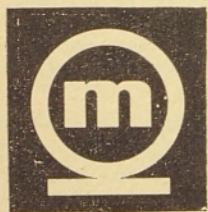
podjetje za izvoz,
uvoz in notranji trg lesa
in lesnih izdelkov

Ljubljana
Beethovnova 11

Telefon: 23-930 do 23-939

Telex: 03-112, 03-138

metalka

TRGOVSKO UVOZNO IN IZVOZNO PODJETJE Z ŽELEZNINO, TEHNIČNIM IN GRADBENIM MATERIALOM

LJUBLJANA, TITOVA 24

Svoja predstavništva imamo:
v BEOGRADU, ZAGREBU, SARAJEVU, NOVEM SADU, SKOPJU,
SUBOTICI in na RIJEKI

IMONT

KOMBINAT, DRAVOGRAD

Industrija montažnih objektov in impregnacija Dravograd
Obrat gradbenih plošč in montažnih objektov: Otiški vrh,
impregnacija: Otiški vrh, Slovenj Gradec, Vuzenica
skladišče: Pohorje, Novi Sad

Priporočamo naše montažne objekte ter želimo vsem našim rojakom
po svetu zdravo in veselo novo leto 1965

union

1965

GRAND HOTEL

LJUBLJANA

želi srečno novo

*leto
vsem bralcem
RODNE GRUDE
zlasti vsem našim
izseljencem*

Ob obisku Ljubljane,
nasvidenje!

Se priporoča kolektiv
Grand hotela
UNION
Ljubljana, Miklošičeva c.

Renomirano gostinsko podjetje

Šestica

LJUBLJANA
Cankarjeva 2

priporoča svoja obrata:

Restavracija „Šestica“ na Titovi c. 16
in moderno samopostrežno
restavracijo „Emona“ na Titovi c. 11

Obenem delovni kolektiv želi
vsem izseljencem in drugim gostom
zdravo in uspeha polno novo leto

VSE ZA DOM,
SLUŽBO,
IZLET ALI DOPUST

vam nudi

PRODAJNI SERVIS

Modna hiša

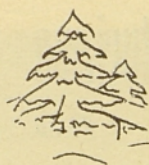
LJUBLJANA · MARIBOR

Pri nakupu za devize ali čeke dajemo

20 % popusta

Menina

Mizarstvo Kamnik

*Vsem našim izseljencem
in njihovemu rodu po širnem svetu
želi srečno in zdravo novo leto*

Kolektiv »MENINA«, Kamnik

Trgovsko podjetje

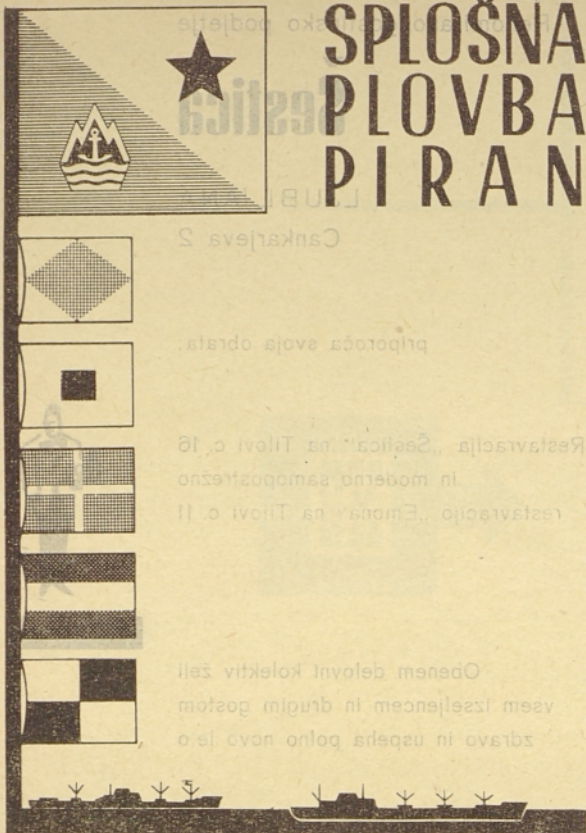
BAZEN

VELENJE

Tople pozdrave in srečno
novo leto vsem našim izseljencem!

Kolektiv
trgovskega podjetja
BAZEN, Velenje

SPLOŠNA PLOVBA PIRAN

vzdržuje z modernimi tovorno-potniškimi ladjami redne proge:
JADRAN—JUŽNA AMERIKA (Rijeka—Split—Napoli—Genova—
 Marseille—Rio de Janeiro—Santos—Montevideo—Buenos Aires)

JADRAN—ZAHODNA AFRIKA (Rijeka—Split—Genova—
 Casablanca—Dakar—Conakry—Takoradi—Tema)

REDNO LINIJO OKOLI SVETA (iz Jadrana v Indijo—
 Indonezijo—Japonsko—Zahodno obalo ZDA—Sredozemske luke)

ter nudi ladijske prevoze po vsem svetu z modernimi
 tovornimi ladjami od 8 000 do 18 000 ton nosilnosti

Za vse informacije se obrnite na upravo podjetja „Splošna plovba“, Piran,
 Župančičeva 24, telegrami: Plovba Piran, telexi: 035-22, C35-23,
 telefoni: 73-470 do 73-477 in naše agente po vsem svetu

Zavod za pospeševanje turizma

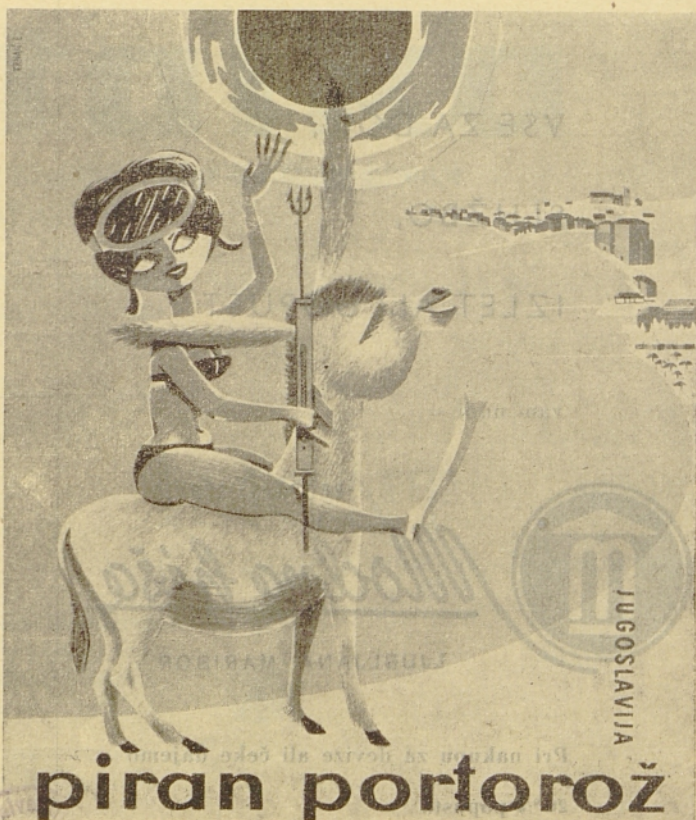
Piran

Obiščite zeleno obalo slovenskega primorja!
 Vabita vas Portorož in Piran s svojimi hoteli
 Palace, Central-Riviera, Lucija Metropol in Sidro

Zasebne sobe in stanovanja na razpolago turistom

Lepa peščena plaža Portoroža in Lucije
 nudita obilo veselja odraslim in otrokom.
 Termalne kopeli, zabavišča, sprehodi, izleti

Moderno, novozgrajeno letovišče Portorož
 in starinsko mesto Piran vam nudita toplo
 domačnost in dobro počutje v vseh letnih časih

ZIMA
V STAREM MARIBORU

Foto: Jože Gal

ČRNO JEZERO
NA POHORJU

Foto: Jože Gal

Foto: Jože Gal

MLIN NA MURI
V ZIMSKEM SPANJU

